

CULTUURRAAD
VOOR DE
NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP

ZITTING 1973- 1974

Nr. 5

HANDELINGEN

Vergadering van dinsdag 15 januari 1974

INHOUDSOPGAVE

BERICHTEN VAN VERHINDERING

Afwezig met kennisgeving; blz. 168

VERSLAG

Indiening; blz. 168

ONTWERPEN VAN DECREET

Indiening en verzending; blz. 168

VOORSTELLEN VAN DECREET

Indiening en verzending; blz. 168

SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIES

Wijzigingen onder de vaste leden; blz. 168

**MEDEDELING VAN DE REGERING OVER
HET ALGEMEEN BELEID INZAKE ONDERWIJS**

— Voortzetting van de bespreking en sluiting.
Sprekers: de heer **W. Calewaert**, Minister van
Nationale Opvoeding; **M. Coppieters, J.
Henckens; H. De Croo; D. Coens; W. Calewaert**,
Minister van Nationale Opvoeding; blz. 169

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

Mededeling van de Voorzitter; blz. 189

VRAGEN (Rgt. art. 51)

Schriftelijke vragen en antwoorden; blz. 189

VOORZITTERSCHAP
VAN DE HEER R. VANDEKERCKHOVE,
VOORZITTER

De heer **Leo Vanackere**, Secretaris, neemt plaats aan het Bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

De vergadering wordt geopend om 14 uur.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

De Voorzitter. — Afwezig met kennisgeving :

de heren M. Vanderhaegen, J. Van Eynde; ziek
de heer P. Vermeylen; buitenlands (Europees Parlement).

mevrouw J. Nauwelaerts-Thues ; buitenlands.

de heren P. De Vlies, L. Niemegeers, L. Van Geyt,
E. Vansteenkiste, A. Vranckx; ambtsverplichtingen.
de heren A. Geerinck, A. Laridon; familieverblijven.

VERSLAG

Iudieuiug

De Voorzitter. — Het volgende verslag werd ingediend :

door de heer **W. Verleysen**, namens de Commissie voor de begroting, over het ontwerp van decreet waarbij de bestemming wordt vastgesteld van voorlopige kredieten welke in mindering komen van de begroting van de Culturele Zaken van de Nederlandse Cultuurgemeenschap voor het begrotingsjaar 1974 — nr. 134/2.

ONTWERPEN VAN DECREET

Indiening en verzending

De Voorzitter. — De volgende ontwerpen van decreet werden ingediend en naar de bevoegde commissies verzonden :

Ontwerp van decreet houdende aanpassing van de begroting van de Culturele Zaken van de Nederlandse Cultuurgemeenschap voor het begrotingsjaar 1973 — Sector Dotaties — nr. 139/1.

Verzonden naar de Commissie voor de begroting.

Ontwerp van decreet tot aanpassing van de begroting van de Culturele Zaken van de Nederlandse Cultuurgemeenschap voor het begrotingsjaar 1972 — nr. 140/1.

Verzonden naar de Commissie voor de begroting.

VOORSTELLEN VAN DECREET

Iudieuing en verzending

De Voorzitter. — De volgende voorstellen van decreet werden ingediend en naar de bevoegde commissies verzonden :

Voorstel van decreet van de heer J. De Seranno tot wijziging van de wet van 22 juli 1970 op de ruilverkaveling van landeigendommen uit kracht van de wet — nr. 141/1.

Verzonden naar de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium.

Voorstel van decreet van de heer **H. Lahaye** tot instelling van een ombudsman voor radio en televisie — nr. 142/1.

Verzonden naar de Commissie voor radio en T.V.

Voorstel van decreet van de heer M. **Coppieters** tot afschaffing van de vierde-graadklassen in het lager onderwijs — nr. 143/1.

Verzonden naar de Commissie voor onderwijs.

Voorstel van decreet van de heer M. De Croo houdende het statuut van de openbare radio- en televisiedienst — nr. 144/1.

Verzonden naar de Commissie voor radio en T.V.

Voorstel van decreet van de heer M. Boel houdende het statuut van de beroepsauteur — nr. 145/1.

Verzonden naar de Commissie voor taalwetgeving en taalbescherming.

SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIES

Wijzigingen onder de vaste leden

De Voorzitter. — Onder de vaste leden van de Commissies worden de volgende wijzigingen voorgesteld :

— door de C.V.P.-Cultuurfractie :

- in de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium :
de heer J. De **Seranno** in de plaats van de heer **J. Gerits**;
- in de Commissie voor jeugdbeleid, permanente vorming en sport:
de heer **M. Vandewiele** in de plaats van de heer **C. Heylen**.
- in de Commissie voor onderwijs :
de heer **J. van Waterschoot** in de plaats van de heer **J. De Seranno** ;
- in de Commissie voor radio en T.V. :
de heer **M. Vandewiele** in de plaats van de heer **R. Hulpiu**;

- door de B.S.P.-fractie:
 - in de Commissie voor radio en T.V. :
de heer **J. Van Elewyck** in de plaats van de heer **J. Mathys** ;
- door de P.V.V.-fractie:
 - in de Commissie voor de begroting :
de heer **H. De Croo** in de plaats van de heer **R. Vreven**.

Is de Raad het **daarmede eens?** (*Instemming*).
Aldus is besloten.

MEDEDELING VAN DE REGERING OVER HET ALGEMEEN BELEID INZAKE ONDERWIJS

Voortzetting van de bespreking

De Voorzitter. — Aan de orde is het antwoord van de Minister van Nationale Opvoeding op de betogen die in de bespreking over de algemene beleidsnota inzake Nationale Opvoeding — Nederlandse Sector — zijn gehouden.

De Minister van Nationale Opvoeding heeft het woord.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding), (*op het spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, geachte Collega's, een groot aantal van onze collega's heeft het woord gevoerd tijdens de bespreking van mijn algemene beleidsnota. Zij hebben aldus aangetoond veel belangstelling te hebben voor de Cultuurraad. Ik acht het daarom nodig, zonder ook maar enige vraag terzijde te laten, een antwoord te bezorgen op de gestelde vragen of een antwoord te geven in verband met ingenomen standpunten.

1. Een eerste punt dat besproken werd betreft de bevoegdheid van de Cultuurraad.

Vooraf de heren Blanckaert, Baert en Boel hebben dit onderwerp aangesneden.

Met de heer Blanckaert wil ik graag de inspanningen onderstrepen van de Voorzitter van deze Cultuurraad en van de ambtenaren, die hem hierbij terzijde staan „om de werking inhoud en reële gestalte te geven”.

Met overtuiging wil ik beamen dat het ons aller taak is de culturele autonomie een echte inhoud te geven. Daarom ben ik u, Mijnheer de Voorzitter, en u, geachte Collega's, dankbaar niet alleen voor de blijken van waardering die u mij zo genereus hebt willen toesturen, maar ook voor de uitzonderlijk belangrijke betogen die u hebt gehouden en die van aard waren het onderwijsbeleid ernstig en begrijpend te benaderen. Dit debat kreeg daardoor een allure die deze van een begrotingsbespreking vaak in doorzicht en draagwijdte overtrof.

Daardoor reeds werd met nadruk uitgesproken welk belang de leden van deze Cultuurraad aan die nieuwe instelling hechten.

Daardoor werd bovendien aangetoond welke door-slaggevende functie de Cultuurraad in het politieke leven van dit land geroepen is te vervullen.

Mevrouw Van der Eecken-Maes. — Daar is voorlopig niet veel van te merken.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Ook hier moge ik de heer Blanckaert aanhalen waar hij — zeer terecht — wijst op de huidige situatie.

De Cultuurraad is een jonge instelling. Tot einde 1970 behoorde immers de wetgevende bevoegdheid uitsluitend aan één Parlement. Voortaan wordt zij verdeeld over het Parlement enerzijds, de twee Cultuurraden, anderzijds. Maar die Cultuurraden moeten hun weg zoeken, hun eigenheid. Nieuwe perspectieven moeten uitgetekend worden. Wij moeten daaraan leren wennen en erop inspelen.

Bij velen bestaat inderdaad een zekere vrees voor de nationale instellingen. Daarom **bekij** ken zij de zaken op een andere wijze dan degenen die precies uit de vernieuwing hun geestdrift en hun inspiratie putten. Daarom is en blijft het nodig ons telkens weer te bezinnen omtrent bevoegdheid en functie van de Cultuurraad.

Op 22 november 1973 heeft onze collega, Vice-Eerste Minister Tindemans, in een uitvoerig en zeer gefundeerd betoog geantwoord op een aantal vragen, die hem door de heer Vanhaegendoren gesteld werden en waarbij op talrijke opmerkingen, tijdens het onderwijsdebat, hier gehouden, reeds geantwoord werd.

Ik zal mij in de meest ruime mate bij dat standpunt aansluiten en zelfs mijn collega meermaals citeren. Immers werd, in zijn antwoord, een hoofdstuk gewijd aan de „bevoegdheid inzake onderwijs”. Het is duidelijk dat de toepassing van de **grondwets-**bepaling volgens welke de Cultuurraden bevoegd zijn de bestemming van het globaal krediet te bepalen, aanleiding geeft tot enkele moeilijkheden.

Uiteenlopende interpretaties worden immers gegeven aan de bevoegdheid ratione materiae van de Cultuurraden.

Vice-Eerste Minister Tindemans gewaagt zelfs, in dit opzicht, van verschillende „scholen”.

Volgens de enen zijn de Cultuurraden bevoegd om de bestemming van de onderwijskredieten vast te stellen met dit voorbehoud dat zij zich dienen te schikken naar de bestaande nationale wetgeving wat de verplichte uitgaven betreft.

Tot staving van deze stelling wordt ingeroepen hetzij artikel 59 bis, paragraaf 6 van de Grondwet, hetzij artikel 59 bis, paragraaf 2, 2°.

Artikel 59 bis, paragraaf 6 handelt over de vaststelling van het globaal krediet, waarvan de bestemming door de Cultuurraden wordt bepaald.

Welnu, de grondwetgever heeft de onderwijskredieten niet uitgesloten.

Anderen roepen artikel 59 bis, paragraaf 2, 2° in.

Het onderwijs behoort tot de bevoegdheid van de Cultuurraden, met uitsluiting van een reeks materies die tot de bevoegdheid van de nationale wetgever blijven behoren.

Vermits, principieel, het onderwijs dus onder de bevoegdheid van de Cultuurraad ressorteert en de begroting van onderwijs niet bij de uitgesloten materies wordt vermeld is dus — in beginsel — de Cultuurraad bevoegd de onderwijskredieten vast te stellen.

Deze stelling vinden wij terug in een artikel van de heer Vanhaegendoren in „De Standaard” van 4 januari 1972.

Tegenover die eerste opvatting die dus in twee delen is gesplitst op grond van het inroepen van een of ander lid van artikel 59 bis, is er een andere stelling. Hierbij wordt voorgehouden dat de begrotingsvraagstukken niet kunnen losgehaakt worden van de wetgevende bevoegdheid. Moge ik hier collega Tindemans citeren :

„Vermits krachtens artikel 59 bis, paragraaf 2, van de Grondwet de wetgever bevoegd is voor wat betrekking heeft op de schoolvrede, de leerplicht, de onderwijsstructuren, de diploma's, de toelagen, de wedden en de schoolbevolkingsnormen, behoort volgens hen de goedkeuring van de desbetreffende kredieten eveneens tot het Parlement. ”

Deze betwisting van interpretatie werd tijdens de besprekingen die tot de vorming van deze regering geleid hebben onder ogen genomen. Er werd desbetreffende een akkoord onder de regeringspartijen bereikt dat voorziet in een pragmatische oplossing voor een beperkte duur.

Het is wellicht nuttig bij deze gelegenheid aan dit akkoord te herinneren. Vooreerst wordt gezegd dat bij het begin van elk zittingsjaar de Ministers van Nationale Opvoeding voor de bevoegde Cultuurraad een uiteenzetting houden over het algemeen beleid inzake onderwijs voor het komende begrotingsjaar. Deze inleiding wordt gevolgd door een ruim debat, dat wordt besloten zonder stemming. De regering is deze belofte nagekomen, door het voorleggen van de omstandige beleidsnota die tot het debat, waarop ik daarjuist inspeelde, heeft geleid.

Wat de begrotingen betreft schrijft het regeerakkoord het volgende voor:

5. Betreffende de budgettaire procedure zullen, zoals in het verleden, opgesteld worden :

- a) een begroting van Nationale Opvoeding, gemeenschappelijke sector ;
- b) een begroting van Gemeenschappelijke Culturele Zaken.

Beide begrotingen zullen uitsluitend door het Parlement gestemd worden.

Betreffende de begrotingen die bestemd zijn om de culturele uitgaven, — daarin begrepen de onderwijsuitgaven — eigen aan elk van de twee grote gemeenschappen te dekken, zullen per gemeenschap worden opgesteld :

- a) een begroting van Nationale Opvoeding;
- b) een begroting van Culturele Zaken.

6. De begrotingen van Nationale Opvoeding worden ingediend bij het Parlement.

Deze begrotingen maken het onderscheid tussen de onaantastbare kredieten en deze waarvan de Cultuurraden de bestemming bepalen.

Het nationaal Parlement stemt de onaantastbare kredieten (1e kolom) en het globaal bedrag der kredieten waarvan de bestemming door de Cultuurraden bepaald wordt (2e kolom).

De Cultuurraden bespreken het algemeen beleid en kunnen dientengevolge adviseren, kritiek leveren en eventuele amendementen voorstellen.

Indien de Cultuurraden menen amendementen op de onaantastbare kredieten te moeten voorstellen en wanneer zich in die zin een meerderheid aftekent, brengt de bevoegde Minister verslag uit bij de Regering die beslist over het hieraan te geven gevolg. Indien de Regering meent dat het past daaraan geheel of gedeeltelijk gevolg te geven, dient zij onmiddellijk deze amendementen, in de vorm van een begrotingsbijblad, in bij het Parlement dat zich uitsprekt.

7. De procedure bepaald in de punten 5 en 6 blijft van toepassing voor de duur van het toekomstig Schoolpact.

8. De begrotingskredieten nodig om de verplichtingen te dekken die voortspuiten uit het Schoolpact 1958 en de herziening ervan, zijn onaantastbaar. De partijen verbinden zich ertoe ze in het Parlement noch in de Cultuurraden te schrappen.- (Regeerakkoord van 26 januari 1973, blz. 12).

„ Wat het inhoudelijke betreft heeft de jongste regeringsverklaring andermaal de materies gepreciseerd die blijven behoren tot het nationaal Parlement terwijl er uitdrukkelijk in wordt voorzien dat de Cultuurraden, elk voor wat hem betreft, bevoegd zijn voor alle onderwijsproblemen die niet aan het Parlement zijn voorbehouden. Het regeerakkoord geeft alléén bij wijze van voorbeeld een lijst van de materies waarvoor de Cultuurraden bevoegd zijn. Ik wil ze even in herinnering brengen :

- a) de bestemming van het krediet dat door het Parlement tot zijn beschikking gesteld wordt en het toezicht op de aanwending ervan;
- b) het bevorderen van het overleg en de samenwerking, onverminderd hetgeen afhangt van de Permanente Commissie van het Schoolpact :
 - op het vlak van de gemeenschap, tussen de verschillende onderwijsnetten;
 - op het vlak van de provincie of het arrondissement;

- ment, tussen de verschillende inrichtende machten van de verschillende netten;
- op het plaatselijk vlak, tussen de verschillende instellingen van de verschillende netten ;
- c) de richting die aan het onderwijs moet gegeven worden op grond van de demografische, sociale en economische factoren en de planning van het schoolnet;
- d) de inhoud van de door de wet bepaalde structuren, onder meer:
- de mogelijke richtingen op elk onderwijsniveau ;
 - het leerplan van die richtingen, hun programma's ;
 - de niet-wettelijk gereguleerde diploma's ;
- e) het aanmoedigen van verbeteringen van onderwijsmethodes en van pedagogische experimenten ;
- f) de middelen ter evaluatie van het verstrekte onderwijs (aanwending van de inspectiecorpsen, examenmethodes, enz.) ;
- g) de inzake diploma's vereiste kwalificaties om de verschillende vakken te onderwijzen, met uitzondering van de vakken godsdienst en zedenleer;
- h) de permanente vorming van het personeel;
- i) de vakantie- en verlofregeling, met eerbiediging van een minimum duur van de openstelling der scholen ;
- j) het aanmoedigen tot de studies met eerbiediging van de wettelijke beschikkingen en over het algemeen alles wat betrekking heeft op de verbetering en de bevordering van het schoolbezoek.

Bovendien is er in een bijzondere bevoegdheid voorzien inzake het hoger onderwijs.

Reeds in het regeerakkoord van 12 juni 1968 werd bepaald dat de cultuurautonomie zich zou uitstrekken tot alle vormen van onderwijs welke tot de bevoegdheid behoorden van het Ministerie van Nationale Opvoeding, daarin begrepen het hoger onderwijs. Het is juist dat het Parlement gevraagd heeft deze bevoegdheid nog te verruimen en de culturele autonomie ook te laten spelen voor die vormen van onderwijs die in het kader van andere departementen tot stand komen.

Ik verklaar formeel dat, binnen het kader van hun bevoegdheden inzake onderwijs, de cultuurraden al de aspecten van het hoger en universitair onderwijs kunnen behandelen. ”

Na mijn geachte collega, Vice-Eerste Minister Tindemans, heb ik — zo objectief mogelijk — de huidige interpretatie van de grondwettelijke tekst toegelicht.

Daarbij heb ik aandacht geschonken aan de strijdige opvattingen die hieromtrent bestaan.

Ten naaste bij dagelijks ervaren wij hoe bij de bespreking van wetgevend of decreterend initiatief moeilijkheden ontstaan.

Dat zal nog een hele tijd zo zijn.

Wij zullen — ook bij verdere regionalisering — met de nieuwe instellingen leren leven. Dat is een absolute „must”.

Wij zullen meer en psychologisch gemakkelijker gaan inspelen op de werkelijkheid van de cultuurautonomie en de regionalisering. Daartoe is enige aanpassing nodig.

Slechts nu begint langzamerhand de schok opvangen te worden die veroorzaakt werd door de opvattingen die aan de basis lagen van onze nieuwe instellingen. Zelfs nu nog worden vaak vragen gesteld omtrent situaties die slechts een gevolg zijn van de culturele autonomie, zoals ze in een aantal wetten tot uiting komt, afgezien zelfs van de grondwettelijke bepalingen.

Mijnheer de Voorzitter, geachte Collega's, ik meen dat daaraan te weinig aandacht wordt geschonken. Uit een korte en lang niet volledige opsomming van de wetteksten zal duidelijk blijken hoe verschillend de culturele autonomie kan worden opgevat in de twee landsgedeelten, Wallonië en Vlaanderen.

Ik moge volgende voorbeelden aanhalen :

1. Structuur van het Departement.

Kaderbesluit van 4 oktober 1971.

2. De wet op het secundair onderwijs van 19 juli 1971, Artikel 5, paragraaf 3 :

- de vorm en de vermelding op de **bekwaamheidsbewijzen** ;
- de modaliteiten voor de organisatie van het onderwijs ;
- de modaliteiten voor de beoordeling van de vorming der leerlingen ;
- het leerplan en de indeling der leerstof;
- de onderwijsvormen, afdelingen, opties en andere onderverdelingen die kunnen ingericht worden;
- de overgangsvoorwaarden ;
- het organiek reglement van de instellingen.

3. Raden en commissies — zij zijn gesplitst en kunnen dus geheel afzonderlijk optreden — :

- a) Hoge Raad voor het Buitengewoon Onderwijs
Koninklijk Besluit van 23 juni 1971
- b) Commissie van de leerplannen voor het Gesubsidieerd Secundair Onderwijs
Koninklijk Besluit van 20 december 1973
- e) Overleg- en Verbeteringscommissie voor het Secundair Onderwijs
Artikel 10, paragraaf 1 van de wet op het secundair onderwijs
- d) Hoge Raden
Artikel 6, paragraaf 1 van de wet van 7 juli 1970 op het Hoger Onderwijs
- e) Nationale Raad voor het Rijksonderwijs
Koninklijk Besluit van 23 februari 1970
- f) Hoge Raad Studietoelagen.

Deze instellingen hebben dus essentieel tot taak adviezen uit te brengen die in het merendeel van de gevallen door de Ministers zullen worden gevolgd. Deze adviezen kunnen nochtans aanleiding geven tot vaak erg uiteenlopende beslissingen.

Mijnheer de Voorzitter, ik meen aldus naar aanleiding van de uiteenzetting van de heren Blanckaert, Boel en Baert in grote lijnen het standpunt van de Regering ten aanzien van de bevoegdheden van het Parlement en de cultuurraden te hebben toegelicht.

2. Een tweede punt waarop de heer Coppieters de nadruk heeft gelegd gaat over de aanstellingen en bevorderingen in het rijksonderwijs.

De statuten van de verschillende categorieën van het personeel tewerkgesteld bij het rijksonderwijs zijn dermate bindend, dat de aanwerving, in **stages**tel-ling, benoeming, mutatie en bevordering van deze personeelsleden gedepolitiseerd zijn.

Inderdaad, de depolitisering waarover sprake is sinds 1969 in tientallen besluiten vastgelegd ter uitvoering van de wet van 1964 betreffende het statuut van het personeel der **rijksonderwijsinrichtingen**.

- Werving : de kandidaten voor een tijdelijke aanstelling worden gerangschikt per provincie en volgens het jaar waarin het diploma werd behaald. Daarbij rekening houdend met de reeds gepresteerde diensten in het rijksonderwijs en de voorkeur die zij uitgesproken hebben voor één of meer provincies, worden de betrekkingen toegewezen.
- Stage : na 240 dagen dienst — respectievelijk vanaf 21 jaar voor een onderwijzer, vanaf 23 jaar voor een regent en vanaf 25 jaar voor een licentiaat — komt men in aanmerking voor toelating tot de stage. De kandidaten worden gerangschikt volgens het aantal dagen dienst en tot de stage toegelaten in volgorde van hun rangschikking.
- Benoeming: de stagiair die de stage — normaal één jaar — heeft volbracht wordt in vast verband benoemd.
- Selectie en bevordering : de kandidaten voor een selectie- of bevorderingsambt worden gerangschikt door een commissie bestaande uit ambtenaren van het Ministerie. Door de selectiecommissie worden in aanmerking genomen de dienstanciënniteit, de ambtsanciënniteit, de beoordelingsstaten, de inspectieverslagen en de bekwaamheidsbewijzen van de kandidaten. De bevorderingscommissie rangschikt de kandidaten naar hun verdiensten en houdt onder meer rekening met de resultaten behaald in het examen tot het bekomen van het bevorderingsbrevet.

Stage, benoeming, selectie en bevordering kunnen enkel worden toegewezen in een vacant ambt en indien zulks niet door mutatie kan geschieden.

Mutatie : de personeelsleden die een mutatieaanvraag indienen worden gerangschikt volgens verworven anciënniteit. Iedere te begeven betrekking wordt aan het personeelslid toegewezen dat de eerste plaats bekleedt in bedoelde rangschikking, met uitzondering voor de bevorderingsambten.

Uitzonderingen : inzake aanstelling, stage en benoeming wordt van hogervermelde regels afgeweken voor het kernpersoneel van nieuwe stichtingen. In het belang van de instelling wordt het personeel dat gewerkt heeft aan de start en de uitbouw ervan, stabiliteit van betrekking gewaarborgd. Dergelijke betrekkingen worden bijgevolg niet vacant verklaard.

Er kan worden gesteld dat de meeste kandidaten kennis hebben van een vacature vooraleer administratief mijn diensten ervan op de hoogte zijn. Dat is nu eenmaal het geval in het hele onderwijs ! Het staat elke kandidaat in kwestie dan vrij zich eventueel te wenden tot een mandataris en/of een vakbond, die het ieder wat hem betreft vrij staat aanbevelingen te doen. Het is zo dat dergelijke aanbevelingen regelmatig worden overgemaakt, ook door mandatarissen van de partij waartoe het geachte Lid behoort.

3. Een derde punt handelt over de bevoegdheid en werking van de Schoolpactcommissies en alles wat ermee in verband gebracht wordt.

Het gaat hier vooral over de betogen van de heren Blanckaert en Coppieters.

Het is nodig de toestand vrij uitvoerig onder ogen te nemen inzake de steeds terugkomende vragen en kritiek.

Wat de bevoegdheid en de werking van de Schoolpactcommissies en wat ermee betrekking heeft betreft, moeten wij onderscheid maken tussen enerzijds de wet van 29 mei 1959 gewijzigd door deze van 11 juli 1973 en anderzijds het regeerakkoord, het Schoolpact, het protocol, de Nationale Schoolpactcommissie en de Permanente Schoolpactcommissie. Een wet moet worden uitgevoerd. Ze is bindend voor iedereen voor zover geen meerderheid gevonden wordt om de wet te wijzigen.

Een regeringsverklaring is bindend voor de meerderheidspartijen voor de duur van de regering.

Het schoolpact is een overeenkomst tussen politieke partijen. Het is voor de ondertekenende partijen bindend over de regeringen heen en kan leiden tot het stemmen van bepaalde wetten of het nemen van besluiten. De partijen stemmen de in gemeenschappelijk overleg opgestelde wetsontwerpen en deze wetten kunnen achteraf slechts gewijzigd worden mits akkoord hetzij in de Permanente, hetzij in de Nationale Schoolpactcommissie, voor zover geen inbreuk gepleegd wordt op de resoluties van het Pact.

Op vraag van één der ondertekende partijen werden de besprekingen over het afsluiten van een herzien schoolpact aangevat. Rekening houdend met de

evolutie van de politieke verhoudingen in ons land werd aanvaard dat de andere partijen zouden uitgenodigd worden wanneer zij de documenten, die zouden resulteren uit de voorbereidende fasen van de werkzaamheden, zouden onderschrijven.

Op 4 april 1973 werd de definitieve tekst van het protocol opgesteld. De Volksunie en de Democratische en Pluralistische Liberale Partij hebben dit protocol ondertekend. Hun afgevaardigden vormen samen met de vertegenwoordigers van de drie nationale partijen de verruimde Nationale Schoolpactcommissie. Het F.D.F.-Rassemblement Wallon heeft de ondertekening geweigerd. De Communistische Partij heeft niet aan de besprekingen deelgenomen. Men mag hopen dat het door de vijf partijen ondertekend protocol — evenals het Schoolpact 1958 — zal leiden tot een nieuwe verbintenis, bindend over de regeringswisselingen heen. In het protocol wordt gezegd dat de ondertekenende partijen het Schoolpact beschouwen als een waardevolle bijdrage tot de schoolvrede, die de democratisering en de ontwikkeling van het onderwijs heeft bevorderd. Ze stellen evenwel vast dat een aantal resoluties niet volledig werden uitgevoerd en ze verbinden zich ertoe alles in het werk te stellen om deze resoluties te laten uitvoeren.

De ondertekenende partijen aanvaardden integraal het Schoolpact 1958 tot zolang dit niet door een nieuw akkoord wordt gewijzigd.

De ondertekening houdt verder een akkoordverklaring in met de algemene richtlijnen, uitgestippeld in het protocol. Ter bespreking blijven een reeks punten die wel door de drie nationale partijen tijdens de voorbereidende werkzaamheden in hun onderscheiden nota's werden naar voor gebracht doch die niet werden opgenomen in het regeerakkoord.

De werkzaamheden van de verruimde Nationale Schoolpactcommissie — daar ben ik van overtuigd — zullen van primordiaal belang zijn omdat nog een aantal essentiële vraagstukken dienen opgelost te worden in verband met de pluralistische school, de neutraliteitsverklaring, de vrije keuze van de ouders, de programmering en de rationalisering. De rol van de Nationale Schoolpactcommissie zal overwegend kunnen zijn om de samenwerking, ook op materieel vlak, en de toenadering tussen de onderwijsnetten te bevorderen, alsook terwille van de kwaliteitsverbetering van het onderwijs, eventueel via regionale pedagogische centra en een Nationaal Instituut voor de Pedagogiek.

Ook moet een Nationale Dienst voor Leerlingenvervoer worden opgericht die alle vervoer van alle leerlingen via dezelfde criteria zal regelen.

De verruimde Nationale Schoolpactcommissie zal zich tevens moeten uitspreken over een voorstel tot globale herziening van het stelsel der sociale voordelen.

Tenslotte, na ondertekening van het nieuwe Schoolpact, zullen de vertegenwoordigers van de partijen die het Pact van 1958 niet ondertekend hebben,

verzocht worden naast de anderen te zetelen in de Permanente Schoolpactcommissie, die waakt voor de toepassing van het Pact.

Ondertussen wordt de uitvoering van het oude Schoolpact overgelaten aan de Permanente Schoolpactcommissie samengesteld uit de vertegenwoordigers van de drie nationale partijen en wordt de uitvoering van het regeerakkoord, voor zover concrete maatregelen of criteria in dit akkoord vooropgesteld zijn, aan de regering overgelaten. Men mag immers van geen enkele oppositiepartij verwachten dat ze zou meewerken aan de verwezenlijking van het regeringsprogramma.

4. Mijnheer de Voorzitter, geachte Collega's, bij de betogen kunnen wij een aantal vragen onder een vierde titel groeperen, namelijk : de hoeveelheid en de kwaliteit van het personeel van de gebouwenfondsen en de schoolgebouwenpolitiek.

Het is vooral de heer Coppieters die op dit stuk vragen heeft gesteld. Ik meen dat het onderwerp belangrijk genoeg is — vooral nu wij in een periode zijn van volledige organisatie van de fondsen — om er dieper op in te gaan.

Op het ogenblik van het kracht worden van de wet van 11 juli 1973 telde het Fonds voor Schoolgebouwen en Gebouwen in Schoolverband van het Rijk, wat de Nederlandse taalrol betreft, 597 personeelsleden waarvan 242 in dienst bij Nationale Opvoeding en 355 in dienst bij Openbare Werken.

Door de Minister van Openbare Werken werd mij begin oktober medegedeeld dat 68 ambtenaren de voorkeur hadden gegeven overgeplaatst te worden naar een instelling van openbaar nut, afhankelijk van het Ministerie van Openbare Werken.

Ingevolge een onderling bereikt akkoord werden 110 ambtenaren van Openbare Werken naar Nationale Opvoeding overgeplaatst. De overigen, zegge in totaal 177 personeelsleden, zullen geleidelijk in de loop van 1974 hun ambt opnemen bij de Fondsen afhankelijk van Nationale Opvoeding. Het blijkt dus dat het Gebouwenfonds voor de Rijksscholen momenteel slechts over een gedeelte van de personeelsleden beschikt die het bezoldigt.

Een statuut moet bij koninklijk besluit worden goedgekeurd, het zal gelijkaardig zijn aan dat van het Rijkspersoneel.

Een kader werd ontworpen. Rekening houdend met de bestaande toestanden — de wet van 11 juli 1973 zegt dat de personeelsleden van de fondsen hun rechten behouden — zal ik er voor waken dat dit kader zo beperkt mogelijk blijft en zeker geen inflatie van hogere ambtenaren mee brengt.

Wel wil ik onderstrepen dat het Gebouwenfonds voor de Rijksscholen nu zelf instaat voor het oprichten van nieuwbouw, het uitvoeren van de nodige aanpassings- en inrichtingswerken, de aankoop van terreinen en gebouwen, het in huur nemen van eigendommen.

Tevens dient toezicht uitgeoefend te worden op alle

werken en ingestaan — dit is een belangrijke factor — voor het onderhoud van alle bestaande rijkscholen. Deze laatste taak werd voorheen uitgevoerd door het Departement van Openbare Werken doch **niét** door de personeelsleden van het Fonds aldaar aanwezig.

Daarenboven heb ik een stel administratieve maatregelen getroffen die een maximale produktiviteit moeten waarborgen. Zo heb ik onder meer met het oog op een samenwerking tussen educatieve en technische diensten — ik denk dat het nut en de noodzaak ervan niet zal worden betwist — in de schoot van het Gebouwenfonds voor de Rijksscholen een werkgroep opgericht waarvan naast ambtenaren van het Fonds ook leden van de onderwijsinspectie en van het onderwijzend personeel deel uitmaken.

Op basis van de reeds gehouden aanbestedingen en aanbestedingswedstrijden werd op 31 december jongstleden voor meer dan 3 miljard aan werken en aankopen definitief vastgelegd. Niet alleen werden de kredieten van 1973 nog tijdens dat dienstjaar volledig benut, maar tevens werden de nodige schikkingen getroffen om ook de kredieten van 1974 tijdens dit dienstjaar volledig vast te leggen.

In het geheel betekent dit dat tussen oktober 1973 en september 1974 niet minder dan driehonderd bouwerven worden geopend en dat reeds tegen eind 1974 dertienhonderd nieuwe definitieve klaslokalen ter beschikking zullen staan van de bestaande rijkscholen.

De nieuwe bijkomende taken en deze sterk verhoogde bouwactiviteit drukken natuurlijk zeer zwaar op het Fonds met een geslonken personeelsbezetting. Er blijkt voornamelijk een gebrek aan technisch geschoold personeel, meer in het bijzonder aan werkcontroleurs en werkopzichters die met het toezicht op de erven dienen belast te worden. Het is dringend nodig tot de meest noodzakelijke aanwervingen te kunnen overgaan willen wij het programma niet in het honderd zien lopen.

Wat het Fonds voor Provinciale en Gemeentelijke Schoolgebouwen betreft dient te worden aangestipt dat alle dossiers reeds van Openbare Werken overgenomen zijn. Een dertigtal personeelsleden van het Gebouwenfonds voor de Rijksscholen werd ambtshalve belast met het uitvoeren der taken van dit Fonds. Er is geen achterstand in het werk. Ook hier is er echter een overbelasting van het personeel duidelijk merkbaar.

Voor het Nationaal Waarborgfonds voor Schoolgebouwen werden eveneens enkele personeelsleden van het Gebouwenfonds voor de Rijksscholen belast met de behandeling der aanvragen en het samenstellen der desbetreffende dossiers.

5. Mijnheer de Voorzitter, geachte Collega's, ik meen dat het niet nodig is nog meer uitleg te geven in verband met deze volledig nieuwe organisatie. Ik meen dan ook te kunnen overgaan tot het volgende

punt dat veel aandacht heeft gehad bij de diverse sprekers op deze tribune. Ik bedoel de verschillende vernieuwingen op het gebied van het onderwijs.

De heer De Croo heeft onder meer verschillende vragen gesteld en opmerkingen laten worden in verband met het Vernieuwd Lager Onderwijs.

In het project V.L.O. steekt duidelijk de bedoeling uit de directe klasse- en schoolpraktijk te onderzoeken in welke zin de hedendaagse kleuter- en lagere school best zou evolueren.

Daarbij wordt geenszins enkel afgestemd op een uitsluitend opvoeren van de taal- en rekenvaardigheid, hoewel ook op deze terreinen wordt gezocht naar betere werkvormen die het mogelijk moeten maken op die twee belangrijke gebieden de capaciteiten van elk kind tot ontplooiing te brengen.

In de circulaire waarbij de personeelsleden van de kleuter- en lagere scholen op de hoogte worden gebracht van een vernieuwingsproject V.L.O., heb ik mijn ideeën over mogelijke veranderingen als volgt geformuleerd.

Nadat vooraf werd gewezen op waardevolle individuele vernieuwingsinitiatieven bij de leerkrachten, wordt aangetoond waarheen V.L.O. zou kunnen leiden :

„Er wordt gepoogd de leersituatie meer te differentiëren, meer groepsgebonden activiteiten te organiseren, de **cratieve** instelling van de leerlingen te bevorderen, starre klassensystemen te doorbreken, taaltekortkomingen bij de kinderen te compenseren, de leerprocessen beter te evalueren, het overwegend intellectualistisch klimaat om te buigen in een sfeer die de totale mens kan aanspreken, van de school een echte leefgemeenschap te maken.”

Als dergelijke doelstellingen het vernieuwingswerk kunnen oriënteren, dan staan wij veel verder dan de beperkte visie van bijbrengen van het nodige materiaal door woordenschat en parate kennis.

Wij moeten de volle menswording op het oog hebben vanaf de basisopvoeding, vanaf het basisonderwijs en verderop.

Persoonlijk hecht ik aan dit basisonderwijs een enorm belang, omdat het wellicht, in overbrugging met het kleuteronderwijs, zou kunnen leiden tot een gedeeltelijk ophalen van de socio-culturele achterstand bij zeer jonge kinderen.

Parallel met deze vernieuwing, moet het probleem van de rationalisatie van het kleuter- en **lageronderwijs**, evenals het probleem van de — meestal te kleine — plaatselijke scholen worden opgelost.

Vervolgens het buitengewoon onderwijs.

Mag ik, Mijnheer de Voorzitter, uw aandacht vragen voor de interventies van Mevrouw Maes en van de heren Coens en Van In.

Ik meen te mogen samenvatten, doch ik ontwijk geen enkel van de gestelde vragen, dat eigenlijk de fundamentele kritiek hierop neerkomt, dat het allemaal nogal wat traag verloopt.

Mag ik even de verschillende problemen die in dat verband rijzen achtereenvolgens behandelen :

- a) Kosteloos leerlingenvervoer
 - Het ontwerp van koninklijk besluit werd voor advies overgemaakt aan de Hoge Raad voor het Buitengewoon Onderwijs (advies verstrekt op 22 december 1972).
 - De definitieve tekst werd reeds voor advies overgemaakt aan de Staatssecretaris voor Begroting.
 - b) Werkingstoelagen
 - Het ontwerp van koninklijk besluit werd voor advies overgemaakt aan de Hoge Raad, die zich vrijdag, 14 december 1973 definitief heeft uitgesproken.
 - Het ontwerp wordt voorgelegd aan de Permanente Schoolpactcommissie, de Staatssecretaris voor Begroting en de Ministerraad.
 - c) Busbegeleidend personeel
 - Een ontwerp van koninklijk besluit tot verhoging van de vergoeding van het busbegeleidend personeel (werkzaam in het buitengewoon onderwijs) werd voor advies aan de Hoge Raad overgemaakt.
 - Nadien zal het document vanzelfspreken voorgelegd worden aan de Staatssecretarissen voor Begroting en Openbaar Ambt.
 - d) Wat het buitengewoon secundair beroepsonderwijs betreft werd dit jaar zoals u weet gestart met een experiment. In zijn nieuwe vorm is dit onderwijs ingedeeld in drie richtingen :
 - 1° Tewerkstelling in een gewoon werkmilieu.
 - 2° Tewerkstelling in een beschermd werkmilieu.
 - 3° Opname in een bezigheidshome.

Dit experiment wordt opgevolgd door een begeleidingsteam en op basis van het rapport zal volgend schooljaar de uitbreiding georganiseerd worden.
 - e) Mijn streven is de wet op het buitengewoon onderwijs volledig — en ik bevestig dit nogmaals — operationeel te maken op 1 september 1974.
- Het buitengewoon onderwijs werd vanzelfsprekend geïntegreerd in het algemeen onderwijssysteem, gezien één der essentiële doelstellingen van het buitengewoon onderwijs is, ervoor te zorgen dat deze leerlingen zo vlug mogelijk deze onderwijsvorm zouden kunnen verlaten en opgenomen worden in het normale onderwijssysteem.

Hierin schuilt — naar ik hoop — geen gevaar voor „achterblijvers“ gezien voor opname in het buitengewoon onderwijs een inschrijvingsverslag vereist is zoals voorzien bij artikel 5 van de wet op het buitengewoon onderwijs. Dit inschrijvingsverslag is in feite een soort attest opgesteld door een P.M.S.-centrum op basis van een psychologisch, een sociaal

en een medisch onderzoek. Voor de categorie der sensorieel gehandicapten moet het opgesteld worden door een geneesheer-specialist.

De organisatie van het buitengewoon onderwijs dient daarenboven gezien te worden, samen met de inrichting van aanpassingsklassen bij het gewone lager onderwijs voorbestemd om de leerlingen op te vangen die, hoewel hun plaats is in het lager onderwijs, toch een bepaalde achterstand hebben opgelopen.

Vandaar de maatregelen die ik heb genomen met het oog op de uitvoering van een aspect van de wet, namelijk de afschaffing van de niet-autonome buitengewoon onderwijsafdelingen op 1 september 1974, te weten de oprichting van een aanpassingsklas voor zover zij een klas buitengewoon onderwijs vervangt en voor zover door de P.M.S.-centra 18 leerlingen aangewezen worden die nut kunnen halen uit deze bijzondere pedagogische inspanning.

Ook wat de taalopvangklassen betreft moet worden gezorgd voor een beter georganiseerde begeleiding van kinderen van gastarbeiders.

De huidige aanpassingscursus, waarbij naar rato van maximum 3 lessen per week wordt gepoogd taaltekorten te compenseren, blijkt geen voldoening te schenken.

Vanaf het schooljaar 1974-1975 zullen taalopvangklassen worden georganiseerd op dezelfde wijze als de aanpassingsklassen namelijk door middel van inhaallessen, individueel of in kleine groepen, zullen kinderen met sterke taaltekorten worden bijgewerkt op dat specifieke terrein, terwijl ze voor de overige activiteiten les zullen volgen in hun gewoon groepsverband.

Naarmate de integratie in dat gewone groepsverband, dank zij een betere taalbeheersing, vlotter verloopt, zal de tijd, die wordt doorgebracht in de taalopvangklassen, verminderen.

In verband met wat ik gezegd heb over het buitengewoon onderwijs en de aanpassingsklassen, zou ik in het bijzonder even willen stilstaan bij het betoog van de heer Dequeecker.

Uit zijn betoog blijkt — hij zegt het trouwens woordelijk — dat hij ontgoocheld is geweest bij het lezen van het tekstgedeelte over „Het belang van de wet op het buitengewoon onderwijs.“ Meer bepaald werd ik getroffen door zijn uitspraak, ik citeer : dat „de zienswijze zoals ze in mijn tekst vermeld wordt, betreurenswaardig“ moet genoemd worden.

Ik denk dat deze ontgoocheling voor een groot deel voortvloeit uit het feit dat ik — iedereen moet helaas daarmee rekening houden — gepoogd heb op een halve bladzijde de „algemene“ situatie van het buitengewoon onderwijs samen te vatten, en dat ik misschien te weinig aandacht geschonken heb aan de vele initiatieven die ik met één zin in het begin van deze tekst heb vermeld.

Ik dank de heer Dequeecker voor de belangrijke aanvulling die hij op dat punt heeft gemaakt door de inspanningen van het gemeentelijk onderwijs van Deurne en Antwerpen nader te illustreren. Deze in-

spanningen zijn mij uiteraard zeer goed bekend en ik maak van deze gelegenheid gebruik om hulde te brengen aan de uitstekende initiatieven, die inderdaad vóór het verschijnen van de wet op het buitengewoon onderwijs, in Deurne en in Antwerpen werden genomen. Ik wens er zelfs aan toe te voegen dat de stad Antwerpen — het is tenslotte mijn **moederstad** — die bekend staat als de „Stad der Scholen”, niet alleen op het vlak van het buitengewoon onderwijs, maar ook op het vlak van het technisch onderwijs en van het normaalonderwijs een baanbrekende rol heeft gespeeld en gedurende de laatste 40 jaren in verscheidene gevallen een voorbeeld is geweest op het gebied van de schoolorganisatie.

Bij het neerschrijven van mijn zienswijze ben ik dus zeker niet de vele gedeeltelijke inspanningen ook buiten Antwerpen en Deurne ten bate van het buitengewoon onderwijs vergeten. Ik heb daarvoor in de beleidsnota de uitdrukking „initiatieven van privé aard” gebruikt. Het ware misschien beter geweest te spreken van initiatieven van lokale aard omdat dit beter mijn inzicht zou weergegeven hebben.

Het is inderdaad duidelijk dat er vóór 1970 reeds heel wat gebeurde op het vlak van het buitengewoon onderwijs, maar dat alle pogingen tot verbetering van dit onderwijs als het ware geïsoleerd gebeurden en niet in een eenvormig kader konden worden ondergebracht. Het is deze realiteit van verscheidenheid en daarmee gepaard gaande onvolmaaktheid, ja zelfs van willekeur die ik heb willen schetsen. Ik druk er nogmaals op dat het hier gaat om de algemene toestand en niet om bijzondere lokale situaties.

Iedereen was er in die periode van overtuigd dat een wet noodzakelijk was en ik veroorloof mij dan ook de grote redenen van deze noodzaak nogmaals in herinnering te brengen :

- 1° het coördineren van de verschillende particuliere en lokale initiatieven in een sluitend geheel;
- 2° het opvangen van de explosie van de schoolbevolking die zich in het buitengewoon onderwijs voordeed; van 1957 tot 1970 steeg die bevolking van 11 000 tot 50 000;
- 3° het vastleggen van het recht op aangepast onderwijs van elk gehandicapt kind, met andere woorden de schoolplicht;
- 4° het bepalen van aangepaste onderwijsvormen voor iedere gehandicapte door een systeem van oriëntatie;
- 5° de mogelijkheid tot oprichting van de aangepaste onderwijstypes ;
- 6° medezeggenschap van de ouders inzake de keuze van een aangepaste onderwijsvorm ;
- 7° de oprichting van adviesorganen ter voorlichting van de Minister.
- 8° bijzondere bekwaamheidsbewijzen van het personeel en het organiseren van een bijkomende opleiding.

Voor wat dit laatste punt betreft is thans een project overgemaakt aan de Hoge Raad voor het Buitengewoon Onderwijs. Ik haal dit speciaal aan omdat de heer Dequeecker ook gesproken heeft over de „remedial teacher ”.

De „remedial teacher ” is een apart probleem dat eigenlijk buiten de wet op het buitengewoon onderwijs valt. In de wet is namelijk bepaald dat de pedagogische achterblijvers niet onder toepassing van de beschikkingen vallen, maar dat voor hen bijzondere maatregelen zullen getroffen worden.

Voor het Nederlandstalig landsgedeelte wordt bij omzendbrief van 23 augustus 1973 de oprichting van aanpassingsklassen voor die pedagogische achterblijvers mogelijk gemaakt. In deze omzendbrief wordt gewezen op de vereiste **bekwaamheidsbewijzen** van de taakleraar en staat onder meer vermeld dat deze leerkracht een gespecialiseerde opleiding moet genieten en dat in die opleiding zal worden voorzien.

Zoals ook voor het onderwijzend personeel in het buitengewoon onderwijs zal mogelijk zijn, zie ik deze opleiding op twee vlakken mogelijk :

- enerzijds als een mogelijke bijzondere optie in het kader van de algemene opleiding tot onderwijzer en wel door middel van een aantal aangepaste keuzevakken;
- anderzijds langs de weg van het onderwijs voor sociale promotie door het volgen van gespecialiseerde cursussen na het behalen van het **basisge**tuigschrift.

Mijnheer de Voorzitter, geachte Collega's, het is meen ik, tussen die twee opties dat wij onze keuze zullen moeten bepalen, tenzij wij een systeem uitdenken waarbij de mogelijkheden gecumuleerd kunnen worden vervuld.

Aansluitend bij deze laatste mogelijkheid zouden eventueel aanvullende opleidingen, die georganiseerd worden door bepaalde instituten kunnen in aanmerking komen. Ik acht het evenwel niet gewenst mij thans uit te spreken over het Hoger Instituut voor Readaptatiewetenschappen, dat door de heer **De**queecker wordt geciteerd, omdat de criteria waaraan genoemde opleiding zal moeten voldoen nog niet vastgelegd zijn en een vergelijking dus uiteraard niet mogelijk is, of mij althans in het huidige stadium vrijwel moeilijk voorkomt.

Ten derde, het vernieuwd secundair onderwijs. In verband hiermee hebben onze geachte Collega's, de heren De Croo, Laridon, Coppieters en mevrouw Maes het een en ander in het midden gebracht. Ik ben ze daarvoor erg dankbaar.

Ten opzichte van het Overlegcentrum ter Bevordering van de Officiële Scholen en van de raden technisch onderwijs en andere kan ik geruststellende verklaringen afleggen aan de hand van volgende statistieken :

le jaarsleerlingen R.S.O.

	Traditioneel onderwijs dat traditioneel 'gebleven is	Traditioneel onderwijs dat ondertussen vernieuwd is
1969/70	7 805	11498
1973/74	7 885	12 114
Stijging	1,03%	5,35%

De stijging in het V.S.O. is dus vijfmaal groter dan in het traditioneel onderwijs.

Inzake de technische studierichtingen die ten minste sinds drie jaar vernieuwd zijn, is ook daar de referentie te zoeken. Dat is het derde leerjaar.

1969/70 : 1287

1973/74 : 1777.

Dat betekent een verhoging met 38%.

Voor het traditioneel onderwijs is anderzijds de evolutie :

Middelbaar onderwijs : + 224

Technische onderwijs : - 191

Wanneer de stijging binnen de technische opties in het V.S.O. aanzienlijk is — zoals ik getracht heb duidelijk te maken met die vergelijking van enkele cijfers — stellen wij in het traditioneel technisch onderwijs een daling vast.

Hierbij aansluitend meen ik toch te moeten zeggen dat rationalisatie- en programmatisystemen voor het secundair onderwijs moeten worden uitgebouwd, waarbij per gebied, naargelang van het geval, arrondissement, provincie, taalgebied, voor de diverse disciplines — ook voor de minder frequente — in een vrije keuze-infrastructuur moet worden voorzien; Dat naarboven toe de onderwijsstructuur moet worden uitgebouwd als een pyramide en dat voldoende soepelheid voor de inrichtende machten moet blijven bestaan om elk onverantwoord dubbel gebruik uit te sluiten.

Nu zijn er een reeks punten die, zeer concreet, een kritiek inhielden op het V.S.O.

Ik heb getracht deze punten van kritiek te groeperen.

a) Vernieuwing zou mogelijk zijn zonder grote structuurwijzigingen. Uit deze structuurwijzigingen vloeien menselijke en materiële moeilijkheden voort. Ik geloof te moeten antwoorden dat **structuurwijzigingen** noodzakelijk zijn om twee redenen :

- enerzijds is ons traditioneel onderwijs gegroeid rondom twee polen : het middelbaar en het technisch onderwijs ;
- anderzijds is één van de basisprincipes van het V.S.O. het uitstellen van de studiekeuze door integratie van de verschillende onderwijssoorten.

Wanneer men mij zegt dat dit menselijke en materiële moeilijkheden meebrengt, dan ben ik het daarmee eens. Dan stellen wij inderdaad vast dat, al naargelang van de mens zelf, deze moeilijkheden groot of minder groot zijn. Ik geloof dat wij niet anders kunnen tewerk gaan. De infrastructuur is een gevolg

van de structuur zelf van het V.S.O.; en er zijn nu eenmaal mensen die meer, andere die minder te lijden hebben bij een vernieuwing en een verandering.

b) Iemand heeft gezegd — en ik ben vergeten wie het precies was onder de collega's, maar hij had in elk geval ongelijk, wie het ook weze — : „ het Zweeds model werd slaafs nagevolgd. ”

Niet alleen in Zweden, ook in Frankrijk, Engeland en Nederland gebeurde er vóór 1968 en in 1968 heel wat.

Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, er is toch de aanbeveling van de Raad van Europa, van Düsseldorf, van 12 december 1968.

In België werd van 1947 tot 1964 bestendig aan vernieuwing gedaan; een gans aantal fractionele pogingen tot vernieuwing werden opgenomen.

De eigen representatieve organen hebben zich voor een vernieuwing uitgesproken.

Ik wil er de nadruk op leggen: het V.S.O. is in Vlaanderen een vereenvoudiging van de systemen die in andere landen van Europa toepasselijk zijn, maar aangepast aan eigen opvattingen.

Waar men zegt : „Een slaafse navolging van het Zweeds systeem “ heb ik onlangs in het werk van doctor Van Leemputten gelezen dat hij precies de V.S.O.-inrichting in België het verwijt toericht niet dicht genoeg bij het Zweeds systeem aan te sluiten. Het V.S.O. aangepast aan onze mentaliteit wil zeggen :

- alle studierichtingen vinden hun plaats in één enkel systeem bestaande uit een gemeenschappelijke stam en opties;
- de gemeenschappelijke stam bevat fundamentele vormingselementen die aan elke student moeten meegegeven worden en is in zijn samenstelling identiek voor alle studierichtingen;
- de opties hebben per leerjaar een gelijke omvang zodat het combineren van de studierichtingen vergemakkelijkt wordt en niet met uren moet worden gegoocheld;
- er is een doorstromingsonderwijs naast een **finaliteits**onderwijs. Deze finaliteit kan kort of lang zijn.

c) Men verwijt dat mijn beleidsnota in tegenpraak zou zijn met hetgeen in de praktijk gebeurt en er zijn onrustwekkende berichten over gebrek aan samenhang van de gevoerde politiek, namelijk het fragmentarisch en onverwacht karakter van de vernieuwing.

— Indien met fragmentarisch karakter bedoeld wordt dat de invoering progressief gebeurt (van jaar tot jaar, en van geografische streek tot geografische streek) : ja. **Zoniet** is er van **fragmentarisme** geen sprake.

— Niet alleen de structuren, ook de inhoud, de methode en de aanpak van de leerlingen werd in nieuwe banen geleid.

— Onverwacht is deze vernieuwing zeker niet. Veel

van wat „nieuw” is, is reeds tientallen jaren oud : de klasseraad, de observatie en de oriëntatie, het uitstellen van de studiekeuze, het belang van leerattitudes.

- Wat onverwacht is, is de consequentie waarmee de vernieuwing wordt doorgevoerd, en de wil om van 1975 af in alle Rijksscholen het V.S.O. in te voeren.

d) Bij het personeel : irritatie, onverschilligheid en scepticisme. Er zouden twijfels zijn over :

- de psychologische bereidheid van het personeel;
- de didactische voorbereiding;
- de intensieve en gecoördineerde pedagogische begeleiding ;
- de vereiste materiële infrastructuur.

Ik heb een keuze gedaan uit het aangewende vocabularium bij de interventies.

Inzake de houding van het personeel moeten een paar voorbeelden niet veralgemeend worden.

Wij staan voor een belangrijke vernieuwing, voor een nieuw inzicht in de pedagogische problemen, voor nieuwe structuren. Het is vanzelfsprekend — ik zegde het daarstraks reeds — dat de ene mens zich gemakkelijker dan de andere aanpast aan de nieuwe structuren. Laten wij even denken aan wat in ons milieu gebeurt. Wij kennen nu het eenmalige Parlement en daarnaast de twee Cultuurraden en al de moeilijkheden, al het onverwachte, al het nieuwe dat dit meebrengt. Het is telkens wanneer een vernieuwing wordt doorgevoerd dat er zich moeilijkheden voordoen. Er zijn zeer vele leerkrachten aan te wijzen die de vernieuwing positief bekijken en er enthousiast tegenover staan. Niemand echter — gelukkig maar — is blind voor bepaalde leemten en gebreken en wij verheugen ons erover dat dikwijls een opbouwende kritiek wordt uitgebracht.

- Wat de psychologische bereidheid van het personeel betreft : elke vernieuwing stuit op bepaalde weerstanden. Eén van de grote positieve punten van de vernieuwing is trouwens dat iedereen „zichzelf is gaan contesteren”. Dat schijnt mij belangrijk.
- Wat de didactische voorbereiding betreft : de inspectie en de directies van de normaalscholen zijn het er over eens dat thans voor het eerst in de praktijk kan worden toegepast wat men sinds jaren in theorie onderwijst.
- Wat de intensieve en gecoördineerde pedagogische begeleiding betreft : een Centraal Pedagogisch Bureau, vijf Regionale Pedagogische Bureaus, 12 zones met een **inspecteur-coördinator**, geografische indeling van de vakinspectie (alle leden bij het V.S.O. betrokken), **leerkrachten-coördinatoren**.
- Leerkrachten die dit wensen hebben trouwens geen reden tot onverschilligheid :
 - Informatie en inspraak via het kanaal van de regionale pedagogische bureaus.
 - De leerplancommissies.

- Raadpleging via de syndicale organisaties en de representatieve raden thans onder andere over een kritisch onderzoek van de zesjarige cyclus, over de studierichtingen en over de verdere geografische uitbreiding.

e) Volgens sommigen wordt gezegd : vernieuwd secundair onderwijs en traditioneel systeem zouden een tijdlang naast elkaar moeten blijven voortbestaan ten einde de ouders de keuze te laten. Daarop antwoord ik :

- ten eerst het traditionalisme is niet dood, het is vanzelfsprekend een duidelijk traditionalistische mentaliteit.
- ten tweede wanneer twee systemen naast elkaar staan is dit nefast. Dat werd in het verleden bewezen door het naast elkaar staan van het klassiek middelbaar onderwijs en van de observatie- en oriënteringscyclus (model 1963). De leerlingen ervaren moeilijkheden bij de schoolverandering.

Wat kan het experimenteel stadium trouwens uitwijzen. Niets anders dan ervaringen, die alweer een aanleiding zullen zijn om het systeem aan te passen en te verbeteren.

f) Vervolgens wordt er kritiek geuit over en gezegd dat er geen voorbereiding meer is op het hoger onderwijs en dat er geen examens meer zijn.

- In de eerste plaats vergadert een uitgebreide commissie — ik kom hierop terug — bestaande uit vertegenwoordigers van het hoger onderwijs en van het secundair onderwijs over de **maturiteitsproef** en de eventuele vervanging van deze proef door een ander systeem.
- In de tweede plaats onderzoekt op dit ogenblik de evaluatiecommissie de mogelijkheid om het thans bestaande systeem van beoordelen (V.S.O.) aan te passen — meer bepaald wordt onderzocht welke vormen van voorbereiding op het hoger onderwijs moeten geïntegreerd worden — zoals het zich heeft moeten aanpassen op het ogenblik waarop een polyvalentie van de diploma's van het secundair onderwijs werd aanvaard en waarbij men in de rechtstudies bijvoorbeeld het Latijn heeft moeten afschaffen en het Romeins recht op een andere manier heeft moeten doceren.
- Dat in het huidige evaluatiesysteem de controle op de studies en dus op het studeren wegvalt is totaal onjuist. Studenten in het V.S.O. zijn permanent aan een controle onderworpen.
- Dat het hoger onderwijs zich verder moet aanpassen is eveneens een klare en duidelijke **feitelijke** kheid.

g) Wat de grote waaier van opties betreft.

- In het traditioneel systeem zijn er :
 - op het niveau van het 1e jaar lager secundair : ongeveer 22 studierichtingen ;
 - op het niveau van het 1e jaar hoger secundair : ongeveer 44 studierichtingen.

- In het V.S.O. zijn er :
 - op het niveau van het 1e jaar : geen studierichtingen;
 - op het niveau van het 2e jaar : 8 studierichtingen — U weet het in zeer beperkte mate -;
 - op het niveau van het 3e jaar : 36 studierichtingen.

Dat betekent een beperkter maar een meer georganiseerd en een meer bedacht aantal dan in het klassiek secundair onderwijs.

h) De inspectie heeft de begeleiding in haar opdracht en is tegen deze opdracht niet opgewassen. Voor recyclage is er anderzijds geen tijd.

- Begeleiding is steeds de essentiële opdracht van de inspectie geweest. Wat kan er anders bedoeld zijn met de „ fundamentele taak van inspecteren ”?
- Recyclage van de leerkrachten die gedurende maanden een heropleidingscyclus zouden volgen en door interimarissen zouden vervangen worden?

Dat is een suggestie die ik doe en een vraag die ik stel. Strikt genomen is dit een ontkenning van het **recyclage** proces, dat een permanent contact met de werkelijkheid impliceert. Anderzijds — afgezien van de praktische moeilijkheden — is de mogelijkheid niet uitgesloten een bepaalde recyclageprocedure in het leven te roepen; bijvoorbeeld het voorzien in een recyclageperiode van een bepaald aantal jaren gedurende een bepaalde tijd.

Onvolmaakte uitrusting

Wat ook in het traditioneel systeem waar is, kan niet op slag en stoot door het magisch woord V.S.O. opgelost worden.

De gebouwenkwesie is inderdaad een probleem. Ook hier zal de rationalisatie veel oplossen. Bij de sportaccommodatie zal ik ook blijven stilstaan. De kleine infrastructuur (didactisch materieel, gespecialiseerde lokalen, machineparken) laat niet te wensen over.

Er wordt gezegd dat de ouders te weinig worden voorgelicht inzake de mogelijke opties. In algemene regel zijn de ouders thans beter geïnformeerd dan vroeger dank zij de contacten tussen de **onderwijs**-inrichtingshoofden, de leerkrachten en de ouders. Wij hebben onlangs een film gezien die over het V.S.O. werd gemaakt. Deze film zal overal worden vertoond en zal zeker aanleiding geven tot betere en verdere voorlichting evenals tot bepaalde discussie. Ook het rapport dat gedurende de eerste twee jaren wordt meegegeven scherpt de interesse in verband met de opties.

Misschien zijn ook nog andere middelen mogelijk, maar alleszins kan men niet zeggen dat op dit ogenblik de ouders minder voorgelicht zijn dan dit het geval was en is in het klassiek opgevat secundair onderwijs.

k) Er werd ook gezegd dat de werklust wordt aangetast. Ik wens geuite bezwaren geenszins uit de weg te gaan en ik zal dan ook antwoorden op alle vragen die mij werden gesteld.

Het V.S.O. stelt principieel zelf-werkzaamheid tegenover opgelegde opdracht, morele verplichting tegenover materiële verplichting. Over de werklust van 12- à 15-jarigen zal de enquête die op dit ogenblik aan de gang is ons waarschijnlijk nadere inlichtingen kunnen verschaffen.

l) In verband met de klasseraden werd gezegd dat ze niet vlot verlopen omdat sommige leerkrachten geen klasseraad in hun opdracht hebben. Een ander bezwaar was dat de kennis onvoldoende zou worden gepeild.

De klasseraad is wel degelijk opgenomen in de opdracht van het ogenblik af dat een personeelslid in het V.S.O. staat en een volledige opdracht heeft, om het even of deze opdracht in een of verscheidene scholen gesitueerd is. Er worden twee uur klasseraad verrekend om het minimum aantal lessen te bereiken.

Het is een verkeerd idee dat de evaluatie alleen gericht is op de observatie van aanleg en leerattitudes. Ook de kennis wordt nagegaan. De omzendbrief daarover vermeldt immers expliciet dat „ de waardeschatting de leerling situeert ten opzichte van de vereisten van het leerplan “.

Men zei dat het aanpassingsjaar beter een beroepsvoorbereidend jaar zou zijn. Daarop antwoord ik het volgende : Niet 95% maar wel 66% in 1972-1973 en 69% in 1973-1974 van de leerlingen gaat na het aanpassingsjaar over naar het tweede beroepsjaar. Een aanzienlijk aantal, respectievelijk 17% in 1972-1973 en 19% in 1973-1974 gaat over naar het eerste of tweede observatiejaar. De concertatievergadering tussen de inrichtende machten die thans aan de gang is over het koninklijk besluit van 19 januari 1971 heeft bevestigd dat het aanpassingsjaar, zoals het in het Nederlandstalig landsgedeelte wordt ingericht, namelijk met twee differentiaties, zinvol is.

Tot daar, Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, mijn antwoord op de gemaakte opmerkingen.

Aansluitend bij deze opmerkingen in verband met het V.S.O. enkele woorden over wat de heer Diegenant heeft gezegd.

Zeer zeker is in het kader van het V.S.O. de sport-humaniora belangrijk. Er bestaat trouwens een fundamentele optie sport.

In een vijftal rijksinstellingen — en dit aantal dient beperkt te blijven — werd een sporthumaniora opgericht met de bedoeling enerzijds topsporters te vormen en anderzijds hun gelijktijdig een humaniora-diploma te waarborgen. Het succes van deze afdelingen heeft de doelstelling enigszins voorbijgestreefd, zodat het mijn bedoeling is van volgend schooljaar af eveneens in een beperkt aantal instellingen waar voldoende infrastructuur voorhanden is, een fundamentele optie sport van de tweede graad af toe te

voegen. Deze fundamentele optie loopt over een vijftal lessen per week, zodat in feite een onderwijsstructuur ontstaat waar een beter evenwicht zal tot stand komen tussen de meer geestelijke activiteiten en de lichamelijke.

Ook over de sportinfrastructuur heeft de geachte heer Diegenant bepaalde opmerkingen gemaakt.

Het gebrek aan voldoende kredieten voor het bouwen van klaslokalen voor de rijksscholen heeft in het verleden geleid tot het nagenoeg volledig verwaarlozen van de sportinfrastructuur. Ook in de eerstvolgende jaren zal nog prioriteit dienen verleend aan het bouwen van klaslokalen dit om redenen van veiligheid en hygiëne.

Toch hoop ik met ingang van 1974 een gedeelte van de kredieten te kunnen aanwenden voor het bouwen van sporthallen en zwembaden, vooral dan ten behoeve van sterk bevolkte secundaire scholen die over geen enkele vorm van oefenzaal beschikken of voor scholen waar een sporthumaniora wordt ingericht. Een onderzoek ter zake heeft uitgewezen dat zich 26 secundaire Rijksscholen in een van die gevallen bevinden. Er wordt getracht het nodige krediet, zegge 650 miljoen, gespreid over 1974 en 1975 met dat doel te reserveren. Van de dotatie 1973 werd overigens reeds voor vijf dergelijke scholen het nodige krediet voorlopig vastgelegd.

Als antwoord op een vraag van de heer De Croo in verband met het beroepssecundair onderwijs moet ik het volgende laten opmerken :

Het is duidelijk gebleken dat op 12- à 13-jarige leeftijd — steunend op adviezen van klasseraden, P.M.S.-centra — de leerlingen in bepaalde categorieën kunnen worden ondergebracht :

- zij die geschikt zijn om secundair onderwijs aan te vatten en om achteraf, na een bijkomende observatieperiode georiënteerd te worden hetzij naar algemeen vormende hetzij naar technische opties ;
- zij die bepaalde achterstanden hebben opgelopen doch waarvoor een kans bestaat dat ze zouden kunnen worden gerecupereerd voor dit secundair onderwijs; voor hen dient in een aanpassingsjaar voorzien te worden dat de lacunes die overbleven na het lager onderwijs opvult;
- zij die geen theoretische aanleg bezitten en waarvoor het vernieuwd beroepssecundair onderwijs geschikt is ;
- zij die geen theoretische aanleg bezitten doch die daarenboven schoolmoe zijn en die voor een gedeelte „ op de werf ” moeten worden opgeleid, evenwel onder bijkomende pedagogische leiding. Voor hen dient een nieuwe onderwijsvorm — in het vooruitzicht van de verlengde leerplicht — te worden uitgewerkt.

6. De heer Coens heeft vragen gesteld betreffende de P.M.S.-centra.

Nogmaals wil ik de nadruk leggen op de gewijzigde

situatie van de vroegere studie- en beroepsoriëntering.

Er valt een evolutie waar te nemen van de diagnose naar de begeleiding. Dat betekent een verruiming van de opdracht voor de P.M.S.-centra en vooral voor de Diensten voor Studie- en Beroepsoriëntering. De begeleiding geschiedt in samenwerking met de school. Daaruit volgt dat het werkgebied wordt afgebakend door de onderwijsinrichtingen, waarvan de leerlingen worden begeleid.

De P.M.S.-centra zijn daarop reeds afgestemd, vermits hun werkgebied wordt bepaald door het aantal leerlingen (3000 of 1500), terwijl de Diensten gericht zijn, niet op het aantal leerlingen, maar op prestaties (600), die al of niet betrekking hebben op het onderwijs.

Nationale Opvoeding moet zich echter in de eerste plaats oriënteren op onderwijsvoorziening; de daartoe aangewezen begeleidingsorganen : scholen en P.M.S.-centra, eventueel ook Pedagogische Centra, moeten permanent samenwerken.

Taken die buiten het departement van Nationale Opvoeding vallen moeten door het budget van andere departementen worden gedragen.

De Diensten voor Studie- en Beroepsoriëntering verrichten dergelijke opdrachten en rekenen die aan als prestaties : leerlingensecretariaten, diensten voor beroepstoezicht over de jeugd, raadgevingen aan de volwassenen die een beroepsherscholing moeten doormaken.

Willen wij tegemoetkomen aan de ruimere psychologisch-medisch-sociale begeleiding dan is het nodig de Diensten voor Studie- en Beroepsoriëntering geleidelijk om te vormen tot of op te nemen in P.M.S.-centra.

Naarmate wij de begeleiding willen uitbreiden naar onderwijsniveaus die nu buiten het werkingsgebied van de P.M.S.-centra vallen, zal een behoefte aan meer Centra op de voorgrond treden. Dit lijkt mij vanzelfsprekend.

De omschakeling van Diensten naar P.M.S.-centra kan hiermee gepaard gaan.

7. Door de heer Van In werd een vraag gesteld betreffende het leerlingenvervoer.

De publikatie van de teksten alhoewel klaar op het Nederlandstalig Kabinet, blijft uit ingevolge de — schijnbaar door iedereen — gewenste voorafgaande consultatie onder meer :

- van de syndicaten;
- van de inrichtende machten.

Drie problemen moeten opgelost worden :

- wordt de Nationale Dienst voor het **leerlingen**-vervoer een organisme dat enkel reglementerend en coördinerend optreedt of zal hij ook het vervoer organiseren ;
- op welke wijze dienen de inrichtende machten bij de Algemene Adviesraad en bij de Provinciale Commissies betrokken te worden;

— wat zal de materiële inbreng zijn van de verschillende inrichtende machten?

8. De heren Laridon, die ik hier niet opmerk, en Dequeecker hebben vragen gesteld in verband met de toegang tot de universiteit en het **maturiteits**-examen.

In dit verband enkele woorden over de Gemengde Studiecommissie „Universiteit-Secundair Onderwijs” die de toegangsvoorwaarden tot de universiteit onderzoekt.

De Commissie is tot het besluit gekomen — en dat zal geen enkele Collega verwonderen — dat het huidige maturiteitsexamen dient vervangen te worden door een toelatingsprocedure die een verantwoorde selectie waarborgt. Zij werkt op dit ogenblik concrete voorstellen uit die zullen opgenomen worden in het einddocument dat ik de eerstvolgende weken verwacht.

Op de redactie van het einddocument na, zijn de werkzaamheden van de Commissie beëindigd.

Op het gepaste ogenblik wens ik hierop terug te komen. Nu enkel dit : als basis-optie voor een gemotiveerde toegang tot het hoger onderwijs meent de commissie dat het principe van selectieve oriëntatie centraal dient gesteld te worden. Aangezien de toelatingsprocedure niet mag berusten op een momentopname, maar vooral moet gesteund zijn op in de tijd gespreide procédés, kan een verantwoord beslissingsrecht slechts toegekend worden aan het secundair onderwijs in samenwerking met de P.M.S.-diensten. De invloed van het hoger onderwijs zal zich laten gelden door een actief overleg met het secundair onderwijs en door een georganiseerde feed-back van zijn ervaringen.

Het zou ongezond zijn onmiddellijk een nieuw stelsel in te voeren.

Wanneer men een nieuwe procedure vindt, een nieuwe wijze om het maturiteitsexamen te vervangen, moet dit gedurende enkele jaren experimenteel worden toegepast om eerst duidelijk de resultaten te meten vooraleer men tot de definitieve invoering kan overgaan.

9. Ook de open universiteit heeft de aandacht van een aantal collega's gaande gehouden.

Zoals in de regeringsverklaring vooropgesteld is, wordt de studie van de open universiteit voortgezet. Het ligt in onze bedoeling een ontwerpdecreet uit te werken en het bij de Nederlandse Cultuurraad in te dienen.

Rekening houdend met de adviezen van de tijdens de voorbije maanden om raad gevraagde commissies en rekening houdend met de wensen die de laatste tijd bij tal van gelegenheden zijn geformuleerd, menen wij dat in het Nederlandstalig gedeelte van ons land geen behoefte bestaat aan een totaal nieuwe instelling voor universitair onderwijs, die — zoals de Britse Open University — helemaal los van de andere universiteiten zou gaan functioneren.

Wel dient er iets ondernomen te worden voor de begeleiding van de vele volwassenen die proberen op eigen kracht, vaak in zeer moeilijke omstandigheden, verder te studeren en aldus een universitair diploma te behalen.

Een nieuwe kans moet worden geschapen voor allen die om familiale, financiële of andere redenen geen universitaire studiën hebben kunnen doen of hun studiën hebben moeten onderbreken.

Daarnaast kan de open universiteit ook een taak vervullen bij de nascholing, bijscholing of omscholing van universitair gediplomeerden.

Laten wij hier even denken aan wat daarstraks werd gezegd. De open universiteit kan wellicht een belangrijke zinvolle rol spelen bij een bepaalde periode van omscholing.

Het gaat immers niet langer op, jaarlijks duizenden universitaires te produceren en die dan verder aan hun lot over te laten. De open universiteit kan tenslotte in samenwerking met de bestaande universiteiten postuniversitaire leergangen creëren en aldus bijdragen tot de verjonging van eertijds behaalde diploma's.

10. Mijnheer de Croo, u hebt mij gesproken over wat u hebt genoemd : „de proliferatie van de Raden”. Men moet weten wat men wil; men mag niet op het ene ogenblik voor alles en nog wat inspraak eisen, op elk niveau en voor iedereen; ouders, leerkrachten, studenten, vakverenigingen, inrichtende machten, theoretici, en een ander ogenblik de **veelvuldigheid** van het aantal inspraakorganismen kritiseren.

Met de intervenanten ga ik evenwel akkoord dat zich op het vlak van de vaste raden, hoge raden, verbeteringsraden, adviescommissies, overlegcommissies, bestuurscommissies, leerplancommissies, een ernstige rationalisatie opdringt, vooral wat opdrachten en functies betreft. Ik bedoel daarmee een rationalisatie met het oog op de opdrachten, taken en functies die thans zijn opgedragen. Er dient voor gezorgd dat deze niet twee- tot viermaal door commissies en raden worden vervuld. De meeste raden en commissies nochtans zijn door de wetgever zelf in de wetten en reglementeringen ingevoegd.

II. De heren Vermeylen en Monard hebben gesproken over de pluralistische school, en over de besprekingen in verband daarmee in de Schoolpactcommissie.

Het is duidelijk dat een rationalisatie van het onderwijs een voorafgaande „indeling” van de instellingen veronderstelt, mogelijk in neutrale, filosofisch gerichte en pluralistische instellingen. Ik zeg „mogelijk” omdat deze zaak besproken wordt in de Schoolpactcommissie en wij voor het ogenblik niet gerechtigd zijn en ook niet zouden willen vooruitlopen op wat in deze commissie besproken wordt. Duidelijk is dat bepaalde definities moeten gegeven worden om een indeling mogelijk te maken.

Het probleem is — zoals de heer Vermeylen vraagt —

onder de vorm van voorafgaande bespreking van het wetsontwerp aanhangig bij de Nationale Schoolpactcommissie.

De heer W. Kuijpers. — Nog een vervalddag.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Het is een vervalddag.

Mevrouw N. Vander Eecken-Maes. — Wij zijn al aan een tweede vervalddag toe.

De heer Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Mijnheer Kuijpers, in deze Schoolpactcommissie beschikt u over bijzonder verdienstelijke vertegenwoordigers. Ook zij zullen, met de vertegenwoordigers van de andere partijen, in deze commissie het onmogelijke doen om deze vervalddag te respecteren.

De heer Monard heeft voorgesteld de rijksscholen bij de Belgische Strijdkrachten in de Bondsrepubliek Duitsland om te vormen tot pluralistische scholen. Ik weet niet of hij dat ernstig gemeend heeft. Ik geloof te mogen zeggen dat zijn voorstel toch moeilijk aanvaardbaar is.

Het zal duidelijk zijn dat geen enkel net eenzijdig — dat wil zeggen dat net alleen — zijn scholen zal omvormen tot pluralistische scholen en aldus het beheer van zijn instellingen afstaan aan een meer autonome, paritair samengestelde raad van beheer, tenzij dit zou gebeuren met verschillende scholen behorende tot verschillende netten.

Pluralistische scholen zullen waarschijnlijk ontstaan hetzij in gebieden of op niveaus waar op dit ogenblik nog geen onderwijs bestaat, hetzij door gelijkmatige inspanningen van de diverse inrichtende machten. De Belgische scholen in de Bondsrepubliek Duitsland zijn gewone rijksscholen; de personeelsleden hebben hetzelfde statuut als de leerkrachten van het rijksonderwijs in België, mutaties zijn mogelijk in beide richtingen, de resolutie 15 van het Schoolpact 1958 dient dan ook van toepassing te zijn. Ik citeer : „In feite zullen de ambten van bewaarschoolonderwijzeres, van lager onderwijzer en van regent in het rijksonderwijs, bij voorrang worden toegekend aan de houders van een diploma van het niet confessioneel onderwijs. Wat de licentiaten betreft zal voorrang worden verleend aan de houders van een diploma van een niet confessionele inrichting, onder dit voorbehoud dat er zal voor gewaakt worden een percentage van gediplomeerden van het confessioneel onderwijs op te nemen, gelijk aan het gemiddelde percentage der laatste twee legislaturen.

Mijnheer de Voorzitter, geachte Collega's, het is niet mijn gewoonte zeer lang op het spreekgestoelte te staan. Ik ben van deze gulden regel even afgeweken omdat ik meende dat, indien herhaaldelijk en door verscheidene Collega's de nadruk is gevestigd op het belang dat wij hechten aan deze Cultuurraad, het niet opging, ten aanzien van meer dan twintig tussen-

komsten, een onduidelijk antwoord te geven of de leden met een kluitje in het riet te sturen.

De aandacht die ik meende te moeten opbrengen voor uw uiteenzetting was van die aard mij te verplichten — ik verontschuldig mij daarvoor Mijnheer de Voorzitter — deze lange tussenkomst te houden. Ik dank de Collega's voor hun bijzonder vriendelijke aandacht. (**Applaus op de banken van de meerderheid**)

De Voorzitter. — De heer Coppieters heeft het woord.

De heer M. Coppieters (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, de Minister heeft met de regelmaat van een psalmodiërende benedictijn twee uur gesproken. Wij zijn hem daar als groep dankbaar voor, want hij heeft inderdaad belangrijke aangelegenheden aangesneden en vele vragen beantwoord. U hebt echter, mijnheer de Minister minder dankbaarheid ontvangen van uw meerderheidspartijen waar de „IBRAMCO-pompisten" het blijkbaar hebben gehaald op de opvoeders. (**Applaus op de banken van de Volksunie**).

Eerst en vooral wil ik enkele woorden zeggen over de bevoegdheidsfeer. Mijnheer de Minister, u hebt herhaald welke materies op onderwijsgebied behoren tot de Cultuurraad en welke tot het nationaal Parlement. Welnu, dit kwam niet ter sprake en dit heeft collega Baert ook met ter sprake gebracht. U hebt wel de vraag ontweken waar het eigenlijk om gaat, namelijk waar moeten de begrotingen van Nationale Opvoeding worden besproken en gestemd. Als Minister in deze coalitie neemt u — ik begrijp u zeer goed — gewoon de regel aan van het regeerakkoord namelijk dat de begrotingen behoren tot het nationaal Parlement en dat deze dan op een niet-geëngageerde wijze hier even ter sprake komen. Welnu, de stelling van onze groep is dat het regeerakkoord ter zake en deze praktijk ongrondwettelijk zijn. Enkel de organieke wetten en besluiten betreffende de schoolvrede behoren tot het nationaal Parlement. De wetgever, als nationaal Parlement, behoudt niet meer het recht de begrotingen van onderwijs tot zich te trekken (tekst van artikel 59bis uit de nieuwe Grondwet). Ook de voorbereidende werkzaamheden van de grondwetsherziening wijzen in die richting.

Mijnheer de Minister, u ontwijkt dit vraagstuk. Wij kunnen dan ook geen vrede nemen met uw verklaring over de bevoegdheid van de Cultuurraad op onderwijsgebied.

Mijn collega's hebben mij gevraagd tussen te komen daar waar nodig is. Zodoende wil ik nog enkele woorden zeggen wat de aanstellingen en bevorderingen betreft in het Rijksonderwijs. Er bestaat — en bestond — een praktijk dat bij een eerste aanwerving bepaalde sollicitatiedossiers ter inzage worden overgemaakt of ter kennis worden gegeven aan lokale socialistische partijbesturen en vakbondsbesturen. Het gaat hier om een praktijk die u

niet hebt ingevoerd. Waar het hier om gaat is dat van zulk een praktijk niet maar ook niets mag overblijven.

Voor de rest heb ik begrepen dat u op uw eer verklaart bij het statuut te willen blijven.

Maar hier raken wij een punt, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, waaraan tot hiertoe zeer weinig aandacht werd besteed, met name dat wij leven met een Cultuurpact en dat op het gebied van de benoemingen in de culturele sector en in het onderwijs — ik zeg niet dáár alleen, maar dáár in ieder geval — een praktijk is gegroeid van drie partijen-overleg inzake de verdeling van benoemingen.

Het is duidelijk dat het Cultuurpact wordt geschonden, meer in het bijzonder artikel 20 wanneer dit drie partijen-overleg in de toekomst blijft. Dit partijen-overleg kan niet voortgaan op deze wijze wanneer u anderzijds bij het Cultuurpact zweert. Wij zullen daar in de toekomst op terugkomen en de Regering in haar geheel zal hierin stelling moeten nemen.

Ik wil nu even stilstaan bij de Schoolpactcommissie. Mijnheer de Minister, er blijft één dubbelzinnigheid al willen wij daar niet blijven over zeuren. Ik dank u voor uw woorden van lof over onze medewerking. Onze medewerking in de Schoolpactcommissie bewijst inderdaad dat wij willen meewerken. Er blijft echter een dubbelzinnigheid: het nieuwe Schoolpact wordt in de huidige werkwijze opgebouwd uit deelontwerpen van wetten, die dan, enerzijds, de uitwerking zijn van het regeerakkoord van de meerderheid en, anderzijds, dan toch weer 'alle partijen binden die tot het Protocol zijn getreden. Het is alleen op deze dubbelzinnigheid dat ik heb gewezen. Deze is inderdaad niet weggewerkt en u kán ze ook niet wegwerken.

Wat de Gebouwenfondsen betreft, gaat onze bekommernis alleen maar naar de bekwaamheid. Mijnheer de Minister, eindelijk is, na zovele jaren, de bevoegdheid inzake de scholenbouw van Rijkscholen in handen van Nationale Opvoeding. Dit is een goed gevolg van het eerste Schoolpact. U weet dat wij daar positief tegenover staan. De enige bekommernis is dan ook of de ambtenarij, veelvuldig of niet, hoger of niet, beantwoordt aan werkelijke vakbekwaamheid voor scholenbouw. Dát is de betekenis van onze vragen en bekommernis.

Wat het V.S.O. betreft, ben ik het inderdaad die over het „Zweeds model” gesproken heeft. Het is altijd ietwat pikant over Zweedse modellen te spreken. Ik heb dat gedaan in een bepaalde betekenis waar u toch wel wat licht overheen gaat. Ik heb uiteraard niet beweerd dat heel de V.S.O.-structuur van België is afgeschreven, noch van de eerste, noch van de tweede V.S.O.-wet in Zweden. Ik heb er wél op gezinspeeld dat u twee fouten hebt gemaakt die ik ook in Zweden heb menen te onderkennen. Een al te strenge staatsaanbeveling om niet te zeggen staatsdruk in den beginne, en een veel te vlugge en radikale invoering van het „comprehensive” sys-

teem, dat te weinig rekening hield met het feit dat er in België — en dat had Zweden niet — een zo grote diversificatie bestond van het middelbaar onderwijs, en een prachtige ver doorgedreven humanisering en diversificatie van het technisch onderwijs.

Ik blijf erbij dat uw voorgangers er voorzichtiger hadden aan gedaan de vernieuwing meer op het terrein van de methodiek en de didactiek te leggen en niet zo strak en zo vlug hadden moeten overgaan tot schokkende structuurwijzigingen.

De waarschuwing inzake technische vorming blijft noodzakelijk. Het is niet omdat u met statistieken werkt over meer of minder technisch onderwijs, want op dit ogenblik blijft het duidelijk dat, zelfs met een vermeerderde optie voor techniek op 16, 17 jaar, zeer weinig jonge lieden technisch- en beroepsgeschoold zullen zijn, zoals men dat in de letterlijke zin en in de bedrijfszin van het woord verstaat. De opties zullen daaraan, neem me niet kwalijk, niet beantwoorden.

Wat de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs betreft, Mijnheer de Minister, — dát was het belangrijkste deel van mijn hele betoog — , heb ik een tienpuntenprogramma ontwikkeld. Ik heb gevraagd of u anderzijds, het universitaire werkstuk met zijn negenpunten-programma aan de bevoegde Commissie ging overmaken, en of dit reeds gebruikt werd door deze Commissie.

Het is goed nieuws dat haar verslag over een maand zal klaar zijn.

Ik moet u toch zeggen, Mijnheer de Minister, dat het mij ontgoochelt dat u op dit deel van mijn betoog geen substantieel antwoord hebt gegeven. Ik heb een gedetailleerd plan van hervorming voorgesteld en u is daar zelfs met geen woord op ingegaan.

Wat de open-universiteit betreft had u het toch wel goede nieuws kunnen mededelen, dat in het najaar van 1973 de Beneluxraad eenparig — op de F.D.F.-R.W.-stemmen na — een resolutie heeft aangenomen om de regeringen aan te bevelen de open-universiteit te beschouwen als een algemene of heel-Nederlandse aangelegenheid. Ik hoop dat de regering op haar vlak daar op de meest innige wijze zal aan medewerken en misschien zelfs een initiatief zal nemen, mochten de andere regeringen er niet vlug mede omspringen.

Besluitend, Mijnheer de Minister, waarschuw ik u opnieuw voor de beruchte vervaldag van 31 maart inzake de rationalisatie, maar dat kunnen wij ook nog in Kamer en Senaat doen zodat ik daar nu niet verder op inga.

Ik meen dat, wat de pluralistische school betreft, u in uw verklaringen er een belangrijke hebt vergeten, of ze niet hebt willen of niet hebt kunnen afleggen. Ik zie de ontwikkeling van pluralistische scholen niet alleen op terreinen waar nu niets is. De Volksunie ziet die in de eerste plaats als een oplossing voor het gemeentelijk onderwijs.

De heer M. Dequeecker. — Dat heel vaak al pluralistisch is. Maar welke bepaling geeft u daarvan?

De heer Coppieters. — Mijnheer Dequeecker, ik ga daar niet op in, niet omdat uw bedenking te min is, wel integendeel, maar wij trachten op dit ogenblik tot definities en groeimodellen te komen in de Schoolpactcommissie en ik hoop dat uw collega's — ik wil het in elk geval graag doen — u de tekst, zoals deze nú vóórligt, zullen overmaken.

Opvoeden is een zaak van tederheid, dat is zo voor de ouders, dat is zo voor de scholen, het is geen machtskwestie. Als wij dan het jaar 1973 overschouwen en de feiten leggen naast de merkwaardige beleidsnota van de Minister van Nationale Opvoeding, dan zien wij dat de feitelijke situatie voor 1973 eerder zorgwekkend is geweest omdat er op het gebied van toenadering en samenwerking tussen de schoolnetten niets te bespeuren viel. Ik meen daarenboven dat sommige ontwerp teksten anno 1974 nog meer zorgen baren.

Mijnheer de Minister, naast en rond uw beleidsnota stellen wij vast dat van enige samenwerking op het hoogste vlak, — wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke begeleiding — niets in huis gekomen is.

Het slot van mijn repliek is een wens: meer eerbied voor de autonomie van de scholen alle centralisme vermijden, de scholen leren vrij te zijn in vrijheid, de scholen stimuleren opdat zij vrijelijk nieuwe systemen, methoden en gemeenschapsmodellen zouden ontwerpen. Onze indruk is dan ook dat het onderwijsbeleid, het rijksonderwijs evenzeer als het vrij onderwijs, stijgende centralistische tendenzen vertonen en dit betreuren wij in ieder geval.
(Applaus bij de leden van de Volksunie)

De Voorzitter. — De heer Henckens heeft het woord.

De heer J. Henckens (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, zonder ten gronde op een aantal vragen en antwoorden te willen terugkomen, had ik graag omtrent twee punten een vraag gesteld, op gevaar af dat daarover reeds gesproken werd. Ik had niet de gelegenheid voortdurend aanwezig te zijn tijdens uw lange interventie.

Inzake de uitbetaling van de studiebeurzen in het secundair onderwijs meen ik te weten dat de wet de uitvoerende macht verplicht een voorschot te betalen vóór 1 januari 1974. Dat is nog niet gebeurd. Bij mijn weten heeft nog niemand enige uitbetaling van studiebeurs voor het secundair onderwijs ontvangen. Mocht u vandaag of over enkele dagen kunnen mededelen dat niet alleen een voorschot maar de integrale bedragen zullen worden uitgekeerd, zou u veel ouders gelukkig maken.

Verscheidene van mijn collega's, waaronder Mevrouw De Backer, hebben vragen gesteld en opmerkingen gemaakt inzake de toekenning van

studiebeurzen aan vreemde studenten. U hebt lang gesproken maar blijkbaar nog niet op alles geantwoord. Het is niet te ontkennen dat dit een probleem is waaromtrent onmiddellijk bepaalde maatregelen kunnen genomen worden. Ik doel hier voornamelijk op de studenten van buiten de Europese Gemeenschap. Ik weet dat binnen de Europese Gemeenschap het principe van de reciprociteit wordt toegepast. Als wij voor België ten aanzien van Turkijë en Griekenland het principe van de reciprociteit vooropstellen, zal niemand zich zorgen maken wanneer dat niet wordt bekomen. Wij moeten ons wel zorgen maken als het gaat om kinderen van vreemdelingen die hier, vaak in minder gunstige omstandigheden dan wijzelf, komen werken en studeren.

Een ander belangrijk hoofdstuk, waarmee wij trouwens reeds verscheidene jaren bezig zijn, betreft de gelijkschakeling van de studiebeurzen toegekend in het niet-universitair hoger onderwijs van het korte type, met het universitair onderwijs en met het niet-universitair onderwijs van het lange type. Deze discriminatie die zou uitgeschakeld worden, zoals werd beloofd, bestaat nog altijd.

Ook de heer Debondt heeft vragen gesteld die onbeantwoord zijn gebleven.

Mijnheer de Minister, u hebt omtrent het voorstel van de heer Monard inzake het experiment van een gemeenschapsschool in de Duitse Bondsrepubliek alleen enkele formele redenen geuit. Namens mijn fractie wens ik voorbehoud te maken omtrent uw opvattingen over de gemeenschapsschool in Duitsland.

Mijnheer de Voorzitter, ik wil onderstrepen dat wij met de Cultuurraad, door de wijze van debatteren, door de methode aan te kleven die wij thans volgen, een interessante innovatie hebben ingevoerd waartoe de Minister de meest substantiële bijdrage heeft moeten leveren.

De Minister heeft vooraf een beleidsnota overgemaakt zonder ze hier te komen debiteren. Dat was een belangrijk document, waardoor de Minister zelf en zijn Kabinet een enorme bijdrage hebben geleverd, om dit debat op deze wijze mogelijk te maken en om het peil en de doelmatigheid van het debat te verhogen.

Ik meen dat wij zowel de Minister als de Voorzitter van deze Raad daarvoor moeten gelukwensen en danken. Ik hoop dat wij dat niet alleen zullen doen in zake onderwijs, maar ook wellicht in zake cultuur, en misschien nog op andere domeinen en dat dit voorbeeld, deze innovatie, heden ingeluid, door andere collega's, zal worden gevolgd in deze Kamer.

(Applaus bij de leden van de meerderheid)

De Voorzitter. — De heer De Croo heeft het woord.

De heer De Croo (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, ik sluit mij aan bij hetgeen de heer Henckens bij het einde van zijn betoog heeft gezegd,

namelijk dat de methode die ingeluid is geweest in deze Cultuurraad interessant is.

Inderdaad, toen wij enkele tijd vóór het debat uw beleidsnota hebben ontvangen, was het ons mogelijk deze grondig te bestuderen en zo nodig in een kritische en opbouwende visie erop in te gaan.

Ik herinner mij zeer goed toen ik reeds de eerste maal het woord heb mogen voeren — het was op 20 november van verleden jaar — dat wij ons hebben kunnen documenteren en de nodige adviezen inwinnen over hetgeen in uw beleidsnota was uitgestippeld. Het is echter spijtig dat wij pas twee maanden na het begin van het debat de antwoorden kunnen horen.

Ik kan dit nochtans begrijpen en de omstandigheden zijn zo dat dit te wijten is aan feitelijkheden waarvoor u, noch de Raad, niet de minste verantwoordelijkheid, kunt dragen.

Op de verschillende vragen die ik u heb gesteld, hebt u een team van antwoorden gegeven. Ik dank u daarvoor, want mijn vragen lagen misschien wat meer aan de fundamentele kant der dingen in die zin bij voorbeeld onze overweging dat het onderwijs van kapitaal belang is en dat het een manier is om verder uit die kringloop van de sociale maatschappelijke verschillen te geraken. Daarom hadden wij geïnvesteerd, enerzijds op het zeer vroeg starten van het onderwijs, op welk punt u mij welwillend hebt geantwoord; en anderzijds op het zeer lang doorrijven van dat onderwijs op universitair en para-universitair niveau. Daarom citeerden wij de op komende Engelse experimenten van de „open university“ om eventueel te kunnen uitbreiden, ik zou bijna zeggen tot het horizontale van vormingsmogelijkheden aan het grootst mogelijk aantal onder ons. Wat mij echter heeft getroffen is dat fundamenteel uw antwoord deze belangrijke — ik zou bijna zeggen op halflange, misschien op lange termijn — beleidsopties niet grondig heeft kunnen aanraken. Ik stel mij dan de vraag — en het zal één van de enige overwegingen zijn die ik mij veroorloof na uw lang betoog — wanneer men grondig het rendement van ons onderwijsapparaat in dit land bekijkt moet men dan toch niet ergens uit de statistieken enkele besluiten durven lezen?

Ik heb gedacht dat hoedanigheid toch te vergelijken was met hoeveelheid, in die zin dat men méér met minder kon doen.

Ik heb de overweging durven uiten dat met ongeveer 100 miljard frank per jaar, geïnvesteerd in ons onderwijs, in het algemeen wat de produktie betreft, van diegenen die onderwezen zijn, wij toch nog niet tot het hoogste rendement zijn gekomen.

Ik heb in mijn betoog gezegd dat bij voorbeeld in de Verenigde Staten van Amerika, waar de democratisering van het onderwijs, volgens sommige opinies, niet zo diepgaande is, men in vergelijking met ons land, men met minder kosten, tot bijna het dubbele van het aantal studerenden op een leeftijd van 19 à 21 jaar komt.

Ik denk toch dat in een ruime discussie zoals deze en op dezelfde plaats, aan soortgelijke belangrijke fundamentele opties moet worden gedokterd.

Ik weet wel, veel is te wijten aan de Belgische geplogenheden. U hebt op een zeer technische en gedocumenteerde, ik zou bijna zeggen **dag-bij-dag**-basis, de verschillende opmerkingen beantwoord.

Hetgeen mij iets heeft ontgoocheld — en ik zeg het u met al de vriendschap die ik u toedraag, Mijnheer de Minister, — is het feit dat het allure, het gevleugelde, het boven de horizont gaan kijken, ergens in uw betoog zou hebben ontbroken. Het is dat gevleugelde, dat verder zien, dan misschien het pragmatische dag in- dag uit-gesleur van het **onderwijs**probleem, dat ik graag hier op deze tribune had gehoord.

Ten slotte moet worden gezegd dat ik nog niet volledig klaar zie in de bevoegdheidselementen en splitsingen die ons hier in deze Cultuurraad zouden scheiden op een ondubbelzinnige en klare wijze van hetgeen in het nationaal Parlement wordt gedaan. Zelfs de heer Coppieters heeft straks gezegd: „ik zal het voorbehouden voor het nationaal Parlement“ ; dit was op één van de problemen die hij heeft aangesneden.

Misschien — en het is maar een kleine benaderingsvisie — zou de Cultuurraad in een groot deel van deze problemen, zoals u ze hebt aangesneden en voorgesteld, opties op halflange, zoniet op lange termijn, kunnen naar voren brengen en dan zou eventueel het pragmatische, het dag in- dag uit, reeds veel opgelost door het Pact die de schoolproblematiek heeft meegebracht, ook in het nationale Parlement kunnen worden doorgewerkt, terwijl wij hier op meer bezadigde, misschien op een meer doortastende wijze, zouden kunnen overgaan tot bespreking van opties op langere termijn.

Mijnheer de Minister, dit is misschien in tegenstelling met uw zeer gevleugelde inleiding die u hebt geschreven en rondgestuurd. Uw antwoorden waren zeer concreet. Het enige wat ik u zou kunnen verwijten is, dat uw antwoorden misschien wat onvolledig zijn, misschien wat pragmatisch en dag-in-dag-uit. Maar de manier zelf van dit debat te houden is interessant.

Ik sluit mij aan bij de heer Henckens die gezegd heeft dat dit misschien ook voor andere domeinen in de Cultuurraad zou kunnen plaatsvinden.

Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, het is in die zin dat ik mij bij deze interessante initiatiefnemings wil betrekken. (**Applaus op de banken van de P. V. V.**)

De Voorzitter. — De heer Coens heeft het woord.

De heer D. Coens (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, drie punten wens ik kort en zakelijk te behandelen.

1. Mijnheer de Minister, ik dank u zeer oprecht omdat u de belofte hebt hernieuwd de wet van 6 juli 1970 op het buitengewoon onderwijs tegen 1 september 1974 volledig operationeel te zullen maken. Dat is dus over zeven maanden. Om die wet operationeel te maken hebt u verschillende elementen aangeduid, gezegd hoever het staat en uitdrukkelijk bevestigd dat u het zult verwezenlijken tegen 1 september 1974.

2. Omtrent de verhouding P.M.S.-centra-S.B.O.-diensten, enerzijds, en de Nationale en voornamelijk de regionale pedagogische centra, anderzijds, moet het toch mogelijk zijn, mijnheer de Minister, dat wij ter zake wat verduidelijking bekomen. Ik geef toe dat het niet zomaar ineens kan worden gesteld, maar misschien is het wel mogelijk een paar krachtlijnen van deze verhouding te preciseren.

Wat het P.M.S.-werk betreft, hebt u de krachtlijnen aangeduid. Minder duidelijk was u — voor zover ik u heb kunnen beluisteren en dat heb ik op het eerste kwartier na, volledig kunnen doen — inzake de regionale centra. Nog belangrijker is de verhouding, op termijn uiteraard, tussen die twee.

3. U hebt ook gesproken over de vernieuwing van het P.M.S.-werk. Hier zijn wij het volledig met u eens. Mag ik u herinneren dat daarvoor een instrument te uwer beschikking ligt, namelijk de Hoge Raad voor Studie- en Beroepsoriëntering of de Hoge Raad voor Psyche-Medisch-Sociaal werk, waarvoor wij vragen dat de samenstelling op paritaire basis zou worden uitgevaardigd zodanig dat het instrument zou kunnen werken met inbreng van de toch niet onbelangrijke vrije P.M.S.-centra. De vernieuwing die noodzakelijk is in het P.M.S.-werk zou kunnen op gang worden gebracht ten bate van alle schoolgaanden en van alle onderwijsbetrokkenen.

Mijnheer de Minister, dat waren, zeer kort, enkele bijkomende bedenkingen. **(Applaus op de banken van de C. V.P.)**

De Voorzitter. — De Minister van Nationale Opvoeding heeft het woord.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding) **(op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, in de eerste plaats een woord in verband met wat de heer Coppieters heeft gezegd.

Ik geloof dat wij reeds herhaalde malen vanop deze tribune mekaar hebben toegesproken en zonder dat het daarom een „dialogue de sourds” zou worden, hebben wij reeds herhaaldelijk dezelfde argumenten in dezelfde zin tot elkaar gericht.

Ik geloof dat het duidelijk moet zijn. De heer Coppieters heeft een bepaald standpunt dat ik eerbiedigen kan. Ik heb hier een ander standpunt uiteengezet. Ik heb gezegd waarom ik dat ander standpunt aanvaard. Ik heb hem zelfs in volle objectivi-

teit gezegd welke de kansen zijn voor een ander standpunt en hoe dat kan gestaafd worden met bepaalde argumenten.

Meer kan ik niet doen. Er is een opvatting niet alleen over de bevoegdheid maar ook wat het budget betreft. Het is wel zo geloof ik — of ik ben niet erg duidelijk geweest — dat ik naast de bevoegdheidsproblemen ook het budget heb besproken en de twee met elkaar in verbinding heb gebracht.

Hoe dikwijls, Mijnheer Coppieters, hebben we reeds, zij het op een zeer faire wijze, de degen gekruist over de opvatting wat de Schoolpactcommissie betreft. Wij hebben gesproken over een reeks andere problemen, waarover onze standpunten soms gelijkaardig zijn en soms tegenover mekaar staande.

In verband met de gebouwenfondsen hebt u mij gevraagd duidelijk te zeggen dat er bekwame mensen zouden aanwezig zijn. Dat is de reden geweest waarom ik u zo uitdrukkelijk mogelijk heb uiteengezet op welke wijze de overheveling gebeurt van Openbare Werken naar Nationale Opvoeding, op welke wijze wij deze ambtenaren hebben ontvangen, op welke wijze wij zullen trachten enerzijds de parastatale A en de parastatale B in het leven te roepen en anderzijds de twee diensten die u kent en die onstaan zijn via de wet van 11 juli 1973. Het is daarin dat ik redenen vind om te zeggen dat daar mensen aanwezig zijn die een bepaalde ervaring hebben. Wij kunnen niet kiezen. Er is immers een groot aantal mensen dat in hun functie wordt overgeheveld van het ene departement naar het andere. Ik heb u gezegd welke de nieuwe taken zijn die op de Fondsen berusten. Eén ervan — dat is een taak die mij persoonlijk het meest verontrust — is het onderhoud van de gebouwen. Het oprichten van een gebouw verloopt volgens een bepaalde procedure, maar onderhoudswerken zijn vaak moeilijk en relatief kostbaar. Wij hebben daarvoor bekwaam toezichtspersoneel nodig en dat is niet altijd zo gemakkelijk te bekomen.

Wat Zweden betreft, Mijnheer Coppieters, hebt u herhaald wat u hebt gezegd. Ik zal me verplicht voelen ook te herhalen wat ik heb gezegd. Het heeft geen zin tweemaal hetzelfde te herhalen en er een refrain van te maken. Ik ken de verschillen. Ik heb u verwezen naar een door mij gelezen werk van Professor Van Leemputten waarin hij erop wijst dat het Belgische stelsel — ik citeer hem omdat hij volledig objectief staat tegenover wat in de politiek gebeurt — niets te maken heeft met het Zweedse, maar wel een eigen opvatting is, met eigen aangepaste middelen. Hij maakt ons het verwijt niet naast de opties ook de niveaumogelijkheden, het werken met „credits” te hebben ingevoerd. Dat is allemaal mogelijk. Ik geloof dat de „Zehnjahreschule”, de opvatting van het zeer lange gezamenlijke onderwijs, met een daarop gegroeide keuzemogelijkheid, een stam is die wij terug vinden in alle Europese opties. Iedereen heeft geërfd van het verleden en heeft daar

min of meer gebruik van gemaakt. Indien u Minister van Nationale Opvoeding was geweest, of iemand anders, misschien zouden dan andere opvattingen tot uiting zijn gekomen. Het is mijn persoonlijke mening dat onze ervaringen met het V.S.O. tot op dit ogenblik helemaal niet slecht zijn. Een ding moeten we duidelijk stellen, er komt de meeste weerstand van dit soort mensen — dat is niet pejoratief bedoeld — die bij alles wat nieuw is moeilijkheden ervaren.

Dat schijnt mij essentieel. Voor het overige blijft ons de kritiek niet gespaard. Ik lok ze uit om te weten aan welke kritiek wij het hoofd zullen moeten bieden en op welke wijze wij er ons op een zo gunstig mogelijke manier moeten aanpassen.

Wat de benoemingen en het Cultuurpact betreft: dit is een punt dat u vooropzet en waaruit u zelf de nodige conclusies zult moeten trekken, indien u dit nodig acht.

Wat de open universiteit en de **Beneluxraad**resolutie betreft, mijnheer Coppieters, zei ik zeer duidelijk dat het mijn bedoeling is een ontwerp van decreet in verband met de open universiteit neer te leggen. Meer concreet kan ik niet zijn. In de **beleidsnota** zei ik dat het de oorspronkelijke bedoeling is — het was vaak het geval bij mensen die daarover parallel met ons dachten — dat de open universiteit een eigenlijke universiteit is. Zij moet aan degenen die niet verder konden studeren een universitair diploma kunnen afleveren. Dat was steeds het uitgangspunt van dit opzet.

Dan begint men zich te bezinnen en vragen te stellen over de reeds bestaande instellingen. Men ziet dat bijvoorbeeld in Groot-Brittannië het succes van die open universiteit helemaal niet is aangetoond. De open universiteit daar is een universiteit geworden van de onderwijzer die een universitair diploma wil bekomen. Dat is zeer brutaal uitgedrukt het succes maar ook het uiteindelijk resultaat van het opzet, en dat wordt door iedereen die er zich om bekommert bevestigd.

Dit is niet datgene wat wij ermede bedoelden. Wij moeten de mogelijkheid scheppen voor degenen die niet konden studeren daar in te schepen en hun een kans bieden een universitair diploma te behalen. Het is in Groot-Brittannië een mislukking geworden. Ik denk dat op dit ogenblik een van de grootste leemten in ons onderwijs de situatie van de leerkrachten is en de noodzaak aan hun recyclage, bijscholing of nascholing naargelang van het geval. Ik denk dat daar precies die open universiteit door middel van een schriftelijk onderwijs en met de mogelijkheden van de infrastructuur van radio en T.V. een enorme rol zou kunnen spelen. Wanneer wij een lijst van prioriteiten aanleggen is het de vraag of in ons land het vrij vaag of vrij ver verwijderd organiseren van een werkelijke open universiteit — in de oorspronkelijke betekenis van het woord — niet het belangrijkste is.

Het zijn vragen. Ik geef er niet onmiddellijk een

antwoord op. Het is eigenaardig dat degenen die uitgaan van het ene standpunt bijna noodzakelijkerwijze na een lange studie via dezelfde cyclus tot een andere conclusie komen. Ik bedoel **daarmede** dat de recyclage, het naschools onderwijs en de vorming eigenlijk belangrijk is.

Mijnheer Coppieters, u weet hoever wij staan wat de maturiteit en de pluralistische school betreft. Ik heb gezegd wat ik daarover meende te mogen en te kunnen zeggen. Het is voor u veel gevaarlijker dan voor mij daarover nu een oordeel te vellen of een definitie voorop te stellen, dan wanneer wij in volle discussie zijn of wanneer al deze begrippen in gisting zijn. In de schoot van de commissie hebben wij daarop nog niet bepaald kunnen antwoorden.

Mijnheer Henckens, u hebt gelijk en ik heb ongelijk. Ik weet dat ik aan de administratie om inlichtingen had verzocht betreffende vragen met betrekking tot studietoelagen, die niet door u maar door Mevrouw De **Backer** werden gesteld.

Ik moet u wel doen opmerken dat in dat verband om zo te zeggen elke dag nieuwe vragen worden gesteld. De laatste weken hebben zich problemen voorgedaan met betrekking tot nieuwe politieke vluchtelingen die ons land bereikten, mensen die hier met een UNO-statuut zullen verblijven, onder meer personen uit Chili, door wie studietoelagen en zo meer dringend worden gevraagd.

Voor de studietoelagen voor buitenlanders die behoren tot een land van de Europese Gemeenschap zijn er geen problemen. Iedereen aanvaard het reciprociteitsbeginsel. Voor de kinderen van degenen die uit ontwikkelingslanden komen of voor kinderen van personen die om politieke redenen hun vaderland hebben verlaten, kunnen toelagen verleend worden wanneer ze met hun gezin vijf jaar in België verblijven, zonder enige reciprociteitsvoorwaarde. Toch is het op dit gebied dat ik bijkomende vragen heb gesteld en dat misschien initiatieven zullen genomen worden. Ik zou Mevrouw De **Backer**, die mij over dit thema vragen heeft gesteld, willen verzoeken mij toe te staan haar schriftelijk technisch en meer in detail te antwoorden. Aangezien Mevrouw De **Backer**, een van de twee dames die mij vragen hebben gesteld, een overtuigd voorstander is van de gelijk-schakeling van rechten en plichten, zal zij tegen deze procedure wel geen bezwaar hebben.

De heer Henckens heeft mijn aandacht gevestigd op de stelling van de heer Monard. Mijn antwoord is en blijft dat de door de heer Monard vooropgezette stelling onaanvaardbaar is. Geen enkel net, noch het ene noch het andere, is bereid zijn scholen te zien opnemen als pluralistische scholen. Wij zouden evengoed kunnen stellen dat men al de scholen uit een bepaalde provincie in België of een bepaalde onderwijsvorm die tot één net behoren zou omvormen tot pluralistische scholen.

De heer J. Henckens. — Daar bestaat de vrijheid van keuze, Mijnheer de Minister.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — De vrijheid van keuze kan daar inderdaad bestaan, maar ik geloof niet dat ik er zou in slagen, zelfs niet politiek, te doen aanvaarden dat alle scholen die in een gebied bestaan, in om het even welk gebied van België, en die behoren tot één net, zouden worden omgevormd tot pluralistische scholen. Dit antwoord lijkt mij toch zeer duidelijk te zijn. Als men wenst dat daarop wordt teruggekomen, dan zullen wij daarover later een debat ontwikkelen en dan zal worden vastgesteld dat het hier gaat om een essentieel politieke vraag. Politiek is het antwoord op die vraag alles behalve haalbaar. Dat wist de heer Monard vanzelfsprekend ook wel op het ogenblik dat hij die suggestie formuleerde.

De heer Coens heeft mij vragen gesteld over de P.M.S.-centra en de diensten en verwijst naar de Hoge Raad voor het Psyche-medisch sociaal werk. Ik ben het met hem eens dat wij daar adviezen kunnen inwinnen. Ik geloof dat mijn uiteenzetting, die heel wat tijd in beslag heeft genomen, het bewijs heeft geleverd dat de begeleidingstaak van de P.M.S.-centra naar de diensten voldoende ontwikkeld was om de conclusies te verantwoorden die ik daaruit getrokken heb. Wij zullen nagaan of het al dan niet nodig zal zijn wetgevende maatregelen te treffen om deze omvorming in de toekomst te verwezenlijken. Daarover kan hetzij in de Commissie, hetzij in de loop van een verder debat nog worden gehandeld. Het is vriendelijk van u, Mijnheer de Croo, te zeggen dat ik vandaag minder gevleugeld was dan in mijn beleidsnota.

De heer A. Van Hoorick. — Hij wou Pegasus zien vliegen !

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Pegasus staat nog altijd met beide voeten op deze tribune.

Minheer de Croo, u is iemand die soorten vragen kan stellen waarop u zelf evenmin zou kunnen antwoorden. **(Gelach)**

De heer De Croo. — Dat heb ik niet gezegd. U is Minister.

De heer W. Calewaert. — U is professor en dat is veel erger dan Minister! **(Gelach)**

De heer H. De Croo. — U is ook professor.

De heer W. Calewaert. — Wanneer u hier beweert dat het onderwijs in de Verenigde Staten met relatief beperkter middelen meer vruchten afwerpt dan het onderwijs in België, moet ik vaststellen dat noch u, noch ik in staat zijn daarover iets te zeggen.

De universiteitsstudenten betalen in de Verenigde Staten 150 000 F inschrijvingsgeld.

De heer H. De Croo. — De helft zijn daar beursstudenten.

De heer W. Calewaert. — Zoals Vlaanderen zijn zonen uitzendt, doen de V.S. dat ook, maar dan om ze, bij voorbeeld, in België aan een goedkoop prijsje te laten studeren.

De heer H. De Croo. — Dat is niet juist. Dat is het gevolg van de numerus clausus.

De heer W. Calewaert. — De studenten maken daarvan geen geheim.

De heer H. De Croo. — Mijnheer de Minister, u weet dat aan vele universiteiten in Amerika onder meer voor de faculteit Geneeskunde een numerus clausus werd ingesteld. U moet de zaken voorstellen zoals ze werkelijk zijn.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Als wij in onze universiteit ook een numerus clausus zouden opleggen, dan kost het hoger onderwijs in België ook heelwat minder, een vergelijking is hier nu niet mogelijk.

Mijnheer De Croo, u beschikt niet over de nodige elementen om zelfs maar zeer approximatief een vergelijking te maken tussen de kosten voor onderwijs in België en in de V.S. In de V.S. is het onderwijs op een totaal andere wijze ingericht. Het onderwijs wordt daar grotendeels ingericht door **privé-initiatief**.

De heer H. De Croo. — Dat is per definitie geen slechte zaak.

De heer W. Calewaert. — Dat beweer ik niet, maar ik had graag vernomen hoe daarvan de kosten kunnen worden berekend.

De heer H. De Croo. — Hier kost het onderwijs het dubbele van dit in de Verenigde Staten.

De heer M. Dequeecker. — Op welk niveau?

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Hoe het ook zij, dergelijke dingen doen mij een beetje de mosterd in de neus krijgen. Ik vind het onverantwoord dergelijke vergelijking te maken. Men heeft enige tijd geleden ten behoeve van de Schoolpactcommissie de kostprijs berekend voor een scholier in het vrij- en in het officieel onderwijs. Ik beweer dat zelfs die berekening waarvoor wij dan toch over vele gegevens beschikken, slechts zeer onnauwkeurig kan gebeuren, omdat het ene net diensten bewijst aan het andere en omdat er diensten gemeenschappelijk zijn.

Om dan te gaan vergelijken tussen de speldeknoop België en de onmetelijke Verenigde-Staten is onbegonnen werk. Dat is niet te doen.

U spreekt van 100 miljard. U hebt interesse voor de petroleumproblemen. Dat betekent dat meer en meer duidelijk wordt dat die arme landen **mis-**

schien wel eens de rijkste landen zijn of zullen zijn. De enige rijkdom in dit land, en het is alles wat wij hebben, is onze grijze stof. Meer hebben wij niet. Hiermee gewapend hebben wij het in dit zeer kleine land, met die enkele mensen, door ons onderwijs niet zo slecht gedaan, en staan wij op wereldvlak niet daar waar wij normaal te vinden zouden zijn, voortgaande op delfstoffen en grondstoffen, die wij niet hebben.

De Voorzitter. — De bespreking is gesloten.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De Voorzitter. — Dames en Heren, hiermede zijn wij aan het einde van onze werkzaamheden van vandaag.

Aan de orde van de volgende openbare vergadering, die op 29 januari eerstkomend plaatsheeft, zullen onder meer staan :

- Ontwerp van decreet tot aanpassing van de begroting van de Culturele Zaken van de Neder-

landse Cultuurgemeenschap voor het begrotingsjaar 1972 - nr. 140/1.

- Ontwerpen van decreet houdende aanpassing van de begroting van de Culturele Zaken van de Nederlandse Cultuurgemeenschap voor het begrotingsjaar 1973 (Bij kredieten en verminderingen) voor de verschillende sectoren.
- Eventueel andere ontwerpen van decreet die in commissie zouden zijn afgehandeld.
- Het debat over de internationale culturele betrekkingen. (**Instemming**)

De vergadering is gesloten.

- De vergadering wordt gesloten om 16.50 u.
- De Raad gaat tot nadere bijeenroeping uiteen.

VRAGEN (Rgt. art. 51)

Schriftelijke vragen en antwoorden

Schriftelijke vragen werden gesteld door : de heren A. De Rore, A. Diegenant, E. Flamant, W. Kuijpers, H. Suykerbuyk, F. Vandamme.